

B)

RÉSZLETEZÉS.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A) A Közgyűlés.

a) Az 1908. évi Közgyűlés jegyzőkönyve.

Felvétetett az E. M. K. E. 1908. június hó 8-án, pünkösd másodnapján Marosujvárt a ref. templomban tartott XXIV. évi rendes Közgyűléséről.

Jelen vannak:

I. A tisztikar részéről: gróf Béli Ákos ny. főispán, főrendiházi tag, elnök; Fekete Gábor kir. ítélő táblai elnök és Zeyk Dániel ny. főispán, főrendiházi tag, alelnökök; Sándor József t. alelnök-főtáskár; Merza Lajos kir. tanácsos, főpénztáros; Székula Ákos az Adria bi biztosító társulat vezérfelügyelője, ellenőr; dr. Gál Kelemen unit. főgimn. igazgató, Nagy Károly ref. theol. fakultási h. igazgató, erdélyi ref. egyházkerületi közfőjegyző és Pallós Albert áll. polgári leányiskolai igazgató, jegyzők.

II. Tiszteleti tag: Rákosi Jenő főrendiházi tag (Budapest.)

III. Alapító és választott választmányi tagok: báró Bánffy Kázmér alispán (Nagyenyed), Beregszászy László Emke-főkönyvvezető (Kolozsvár), gróf Bethlen Bálint főispán (Torda), dr. Boér Elek földbirtokos, várm. tb. főjegyző (Dicsőszentmárton), Ferenczy Gyula bankigazgató és Ferenczi Ignác nagyiparos (Kolozsvár), Gáspár János orsz. képviselő (Nagyenyed), Guzman János ny. kir. bányatanácsos (Beszterce), dr. Gyalui Farkas egyetemi magántanár, egyetemi könyvtárőr, Kenessey Béla ref. püspök, Kuskó István városi mértékhitelítő hivatali főnök, Magyar Mihály az „Ellenzék” szerkesztője és Péterfy Zsigmond ny. vasutigazgató (Kolozsvár), dr. Turnowsky Mór járásorvos (Marosvásárhely), Várady Károly földbirtokos (Kecsed), dr. Varró László polgármester (Nagyenyed), dr. Vitályos Géza főszolgabíró (Radnót).

IV. Erkölcsi testületek részéről: Magyar Tudományos Akadémia: dr. Szádeczky Lajos egyetemi tanár, Kolozsvárról; Otthonirók és Hirlapírók Köre és Dunántuli Közművelődési Egyesület: Rákosi Jenő, mint előbbinek elnöke, utóbbinak másodelnöke, Budapestről; Országos Magyar Iskola-Egyesület és Országos Magyar Szövetség: dr. Árkay Kálmán ügyvéd, mint előbbinek alelnöke, Budapestről; Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsa: Sándor József t. alelnök-főtáskár, tanácsi tag; Országos Erdészeti Egyesület: Simon Gyula kir. erdőtanácsos, Kolozsvárról; Erdélyi Múzeum-Egyesület: Péterfy Zsigmond ny. vasutigazgató, Kolozsvárról; Erdélyi Irodalmi Társaság és Debreceni Csokonai Kör: dr. Csengeri János egyetemi tanár, mint előbbinek alelnöke, Kolozsvárról; Nagyenyedi ref. Bethlen-kollegium, mint örökös tag: Fogarasi Béla igazgató, Fejes Áron képezdei igazgató és dr. Farnos Dezső tanár; Nagyenyedi ref. egyházköztség: Gáspár János orsz. képviselő, Nehéz János kir. tanfelügyelő, Sándor Ignác kir. adótárnok és Balázs Gergely vármegyei árvaszéki ülnök; Kolozsvári Március 15-iki Állandó Bizottság, mint az Emke első örökös tagja: Nagy Károly ref. theol. fakultási h. igazgató, erdélyi ref. egyházkerületi közfőjegyző; Országos Történelmi Ereklye-Múzeum: Kuskó István városi mértékhitelítő hivatali főnök, igazgató-őr, Kolozsvárról.

V. Fiókválasztmányok köréből bejelentve: Alsó-Fehérvármegyei választmány: Zeyk Dániel ny. főispán, főrendiházi tag, elnök, Gáspár János orsz. képviselő, titkár és pénztáros; Gyulafehérvár sz. kir. városi választmány: Zlamál Agoston róm. kath. főgimn. tanár; Balászfalvi fiókkör: Sz. Enyedy Lajos ny. kir. ítélő táblai bíró, elnök;

Simonffy Alajos ny. főszolgabíró, alelnök, Schieszl Károly gyógyszerész, pénztáros, Szenczer József kir. törvényszéki jegyző, jegyző, Gidófalvi Pál kir. telekkönyvvezető és Mendel Henrik földbirtokos, szeszgyáros, választmányi tagok: Beszterce-Naszódvármegyei választmány: Guzman János ny. kir. bányatanácsos, alelnök; Kis-Küküllővármegyei választmány: Csató Gábor alispán, dr. Boér Elek tb. főjegyző, alelnökök, Szentmiklós László főispáni titkár, titkár, Dicsőszentmártonból, Deák Ignác uradalmi intéző és dr. Péterfy István járásorvos Radnótról; Maros-Tordavármegyei és Marosvásárhelyi sz. kir. városi választmány: dr. Turnowsky Mór járásorvos, titkár, Nagy-Küküllővármegyei választmány: Somogyi István alispán, elnök; Torda-Aranyosvármegyei választmány: felkért elnöke, gróf Bethlen Bálint főispán és Lovassy Andor alispán.

VI. Marosujvár és vidéke E. M. K. E. fiókválasztmányának, mint rendező bizottságnak nevében: báró Kemény Árpád Alsó-Fehérvármegye főispánja, tiszteletbeli elnök; Szabó Albert kir. bányatanácsos, főbányahivatali főnök, elnök; Csegezy Gyula kir. ítélőtábla bíró; Jancsó Lajos ref. esperes, erdélyi ref. egyházkerületi gen. director és Magyar Mihály kir. bányamérnök, alelnökök; dr. Jancsó Ödön kir. főbányorvos, titkár; Jován Antal áll. isk. igazgató, jegyző; dr. Ambrus Pál, Árkosi Gusztáv, Aschenbrenner Mátyás, Balogh János, br. Bánffy Kazimir t. tag, Barabás Lajos, Bedő István, Benedek Farkas, Bernhard Arnold, Binder József, Boér János, Borbély János, Both Sándor, Cseh Károly, Csiky Sándor, dr. Dénes Arthur, Derzsi Jenő, Dunszt Gyula, Fehér Péter, Gál János, Gáspár János, Gegő Károly, Grün Géza, Horváth Mihály, Horváth Károly, Jakab András, Jakab Ferenc, dr. Jány Győző, Jávorszky József, Kurta Károly, Láng Aurél, László József, Lőte Lajos, Magdó Mihály, Márton Károly, Muzsik Jakab, dr. Nagy Samu, Orbán Károly, Ott Antal, Pánkóczky Ferenc, Rohoska József, Roska János, Roska Sándor, Schmelcz Vilmos, Sebestyén Kálmán, Sólyom Ferencz, Susnek Viktor, Szende Vilmos, Szilágyi Péter Péteré, Szilágyi Zsigmond, Szlábi Gáspár, Urbán Andor, Vecsernyés Sándor, Virágh János, Weress Sándor és dr. Weress Zoltán, a közgyűlést rendező választmányi tagok.

VII. Kolozsvári Dalkör Tagjai: Antal Gyula ref. tanító, Berényi Dezső orvostanhallgató, dr. Bogdán Péter ügyvéd, Csiki Emánuel m. kir. p. ü. számvizsgáló, Damokos Árpád m. kir. p. ü. számellenőr, Fábrián Vimos tanárjelölt, Girsik Gyula máv. ellenőr, Halász József r. kath. tanító, dr. Hudolin Lajos rendőrfogalmazó, Hutter Lajos joghallgató, Karabásy Albert máv. ellenőr, Kiss Albert jogszigorló, Koller János pénzügyi tisztviselő, Kovács Zoltán joghallgató, Kuncz Andor orvostan-hallgató, Muth Mihály joghallgató, Sz. Nagy József áll. tanító, Nagy Kálmán r. kath. tanító, Pollák Vilmos orvostanhallgató, Pöhm Jakab kereskedő, Róth Gyula ref. tanító, Sóvári Kálmán joghallgató, Szabó József r. kath. tanító, Székely Sándor törvsz. tisztviselő, dr. Székelyhidó Ferencz polgm. eln. titkár, Szilágyi László joghallgató, Vass Gyula p. ü. számellenőr, Virágháthy Gyula fogtechnikus, Virágháthy Viktor joghallgató, Visky Dezső tanító, Voith Miklós kereskedő és Zsigmond Ferencz áll. tanítókép. tanár, karmester és családtagjaik.

VIII. Rendes tagok, vendégek, stb.: Bartók Dénes ref. lelkész (Magyarigen), dr. Batta Mihály főispáni titkár (Torda), Berkes Bertalan festékgyáros (Nagyvárad), ifj. gróf Bethlen Sándor tb. főszolgabíró (Torda), Biró Árpád Emke-fogalmazó (Kolozsvár), Boér Tibor számgyakornok (Marosujvár), dr. Darkó József járásorvos (Felvinc), Dedinszky Károly m. kir. pénzügyi fogalmazó (Nagyenyed), Ebergényi Kálmán kir. bányafőnök (Torda), Elek Gyula áll. iskolai igazgató (Kolozsvár), Farczádi Dénes kir. telekkönyvvezető (Marosujvár), Gál Béla gyógyszerész (Marosujvár), Gál Lajos uradalmi intéző (Czelna), Gera József városi tisztviselő (Hódmezővásárhely), Gyurka József áll. tanító (Székelyföldvár), Harmath Béla közigazgatási gyakornok (Marosludas), Horváth József orsz. képviselő (Budapest), Horváth Pál bankigazgató (Nagyenyed), Incze Sándor a „Pesti Hirlap“ tudósítója (Budapest), Dr. Inczedy-Joksmán Ödön főszolgabíró (Nagyenyed), ifj. Jancsó Lajos közíg. gyakornok (Marosujvár), Jeney Elek vármegyei árvászéki elnök (Nagyenyed), Jeremiás Sándor kereskedő, laptulajdonos (Dicsőszentmárton), Karsai Ferencz és Karsai Sándor (Marosujvár), Keresztes Sándor áll. tanító (Csernakeresztúr), Koncz Albert ny. várm. főpénztáros (Magyarigen), Koncz Zsigmond gazdálkodó (Magyarigen), Kósa István mázsaesküdt (Marosujvár), Kovács Gyula gazdász (Kolozsvár), Kovács Károly iparos (Marosujvár), Kovács Nándor róm. kath. tanító (Kolozsvár), Kovács Sámuel áll. tanító (Tordatúr), Kővári Adolf magánhivatal-

nok (Marosujvár), K u s z k ó András (Kolozsvár), L á s z l ó Zsigmond ref. lelkész (Kisbarcsa), M a g y a r i György ny. főszolgabíró (Felvincz), M o l n á r István Emke-levéltáros és M ü l l e r Menyhért a „Kolozsvári Friss Ujság“ tudósítója (Kolozsvár), N a g y Pál (Marosujvár), Ö s z János áll. tanító (Pocsfalva), P o z s o n y i Gábor körjegyző (Gyéres), R e g i u s Károly bádigos (Marosujvár), R é v é s z Gyula hirlapíró (Budapest), S c h ö n b e r g Miksa kereskedő (Kolozsvár), S e b e s s y János alispán (Székelyudvarhely), S t e i n h a u s z Gyula ny. kir. főbányatanácsos (Budapest), S u b u c z Lajos iparos és S z a b ó István kir. joggyakornok (Marosujvár), S z a b ó Lajos áll. tanító (Nyárádszereda), S z á s z Endre az „Ujság“ tudósítója (Kolozsvár), S z á s z Sándor áll. tanító (Pata), S z á v a Károly földbirtokos (Mezőszengyel), S z á v a Mihály főszolgabíró (Felvincz), S z i l á g y i Pál (Marosujvár), S z i l á g y i Péter vizgépőr (Marosujvár), ifj. T o k a j i László (Kolozsvár), T u n y o g i János ref. lelkész (Magyarlapád), V a r g a Lajos áll. tanító (Kolozsvár), V i r á g h á t i Flóris kir. járásbíró (Felvincz), dr. W i n k l e r Albert városi főorvos (Nagyenyed),

IX. H ö l g y e k : Á b r a h á m Gáborné (Ispánlaka), dr. A m b r u s Pálné és A p a h i g y á n Ilona (Marosujvár), B a l á z s Istvánné (Gyéres), B a r a b á s Jolán (Marosujvár), gróf B é l d i Margit (Kolozsvár), B e n e d e k Erzsike (Felsőujvár). B e r n á d Adél, B e r n á d Irma, B e r n á d Olga, B o r b é l y Jánosné és B o r b é l y Anna (Marosujvár), dr. D a r k ó Józsefné (Felvincz), D e á k Emma, D u n s t Gyuláné és D u n s t Margit (Marosujvár), E l e k Annuska (Kolozsvár), F a r c z á d i Dénesné (Marosujvár), F a z a k a s Margitka (Nyárádszentmárton), F e k e t e Lujzika (Felsőujvár), F ö l d v á r y Károlyné, G á l Jánosné, H o r v á t h Mihályné, J a n c s ó Adrienne, J a n c s ó Lajosné, J o v i á n Klotild és J ó z s e f Julcsa (Marosujvár), ö z v. K a b o s Kálmánné (Nagyikland), K a l o v s z k y Teréz, K a t o n a Eliz (Nagybánya), K a t o n a Katicza, K o l l á t Emma, K o n c z Ilona és K o n c z Zsigáné (Magyarigen), K u s z k ó n é-T o k a j i Irma (Kolozsvár), L a k o s s Erzsike (Fericanci, Slavonia), M a g y a r i Györgyné (Felvincz), gróf M i k e s Kelemenné (Csesztve), id. P a t a k i Árpádné (Gyéres), P é t e r f f y Marie (Marosujvár), P ü s p ö k Gyuláné (Nyárádtő), R o s k á n é- S z a k á c s Ilona (Marosujvár), S á n d o r Józsefné szül. S o l y o m- F e k e t e Margit (Kolozsvár), S i m o n Jolán (Marosujvár), S y k ó Árpádné (Ispánlaka), S y k ó Gizella és S y k ó Irén (Maroskápitan), S z a b ó Istvánné (Marosujvár), S z a b ó Lajosné és S z a b ó Margitka (Nyárádszereda), S z a k á c s Róza és S z á s z Sándorné (Pata), S z á v a Károlyné (Mezőszengyel), S z á v a Mihályné (Felvincz), S z i l á g y i Péterné, S z i l á g y i Zsigmondné és T o b i s Júdit (Marosujvár), V i r á g h á t h Flórisné (Felvincz), V i r á g h á t i Gyuláné (Kolozsvár) és V i r á g h á t i Iduska (Felvincz) stb.

Elnökölt: gróf B é l d i Ákos. Előadott: S á n d o r József. Jegyzettek: Dr. G á l Kelemen és N a g y Károly.

1.

Elnök a Kolozsvári Dalkör Hymnusa után, melyet állva halgatott végig a közönség, a Közgyűlést a következő, nagy figyelemmel hallgatott beszéddel nyitja meg:

Tisztelt Közgyűlés!

A kellő időben kinyomatott és előre szétküldött Évi-jelentés bőven ad számot az egyesület évi működéséről is. Kitűnik abból, hogy daczára az eddig követett tőkésítő eljárás megszüntetésének, melyet állami iskolaépítő akciónk indokolt, a tavaly óta is ujjabb 75.000 K. gyűjtéssel növeltük az alapvagyont, mi által alaptőkénk 3.178,000 K-ra s elkölthető évi jövedelmünk 190.000 K-ra emelkedett. E haladásnak megfelelőleg, a változott idők viszonyaihoz képest folytattuk fiók választmányaink ujjászervezését, minek következtében ma már 27 megyei, városi és járási választmány — jobbra az illető főispánok, polgármesterek, kir. tanfelügyelők stb. vezetése alatt — veszi körül a központot és hálózza be az erdélyi részt. Csak a P o t s a József elhunytá következtében megüresedett Háromszéki választmány élére nem sikerült még megkapni a hazafias vállalkozót. A harmadik örvendetes lépés, melyről itt megemlékezniem kell, hogy az O r s z á g o s K ö z m ű e l ő d é s i T a n á c s készülők megalakulásában sikerült végre megtalálni a magyar közművelődési egyesületek amaz állandó érintkezési pontját, melyre az egyesületek autonomiájának érintése nélkül a nemzeti társadalom egysége érdekében oly nagy szükségünk van, s melyet egyesületünk negyedszázad óta oly kitartással és körültekintéssel készített elő. Ezért segítettük elő, hogy az ország minden önállóbb jellegű vidékén előzetesen magyar közművelődési egyesületek alakuljanak; hoztuk össze már a millenium alkalmából a testvér és rokon egyesületeket egy országos közművelődési congressusban és kiállításban, melyből kifolyólag a közös végrehajtó bizottság és a négy nagy culturegyesületnek abból kifejlődött állandó főtítkári értekezlete a

most létrejövő országos tanácsnak a legjobb előképét adta. Mindez az Emke negyedszázados törekvésének betetőzését nyújtja, s a jövő évben, 25 éves jubileumunk alkalmával méltán ülhethjük a bokréta ünnepet.

Az új korszak előjelei mutatkoznak a tagjaink részéről megnyilvánuló ama törekvésben, mely szerint a Közgyűlés színén is két indítvány javasolja az Emke akciója irányán a megváltoztatását, hogy félretéve az egyoldalú, bár üdvös állami iskolaépítő akciót, mely első sorban állami, aztán egyházi és községi feladat, erőnket ama gyakorlati irányu kérdések megoldására fordíthassuk, melyeket a napi szükség és az idők jele követel s a melyek megoldására a jelzett tényezők nem vállalkozhatnak. Ily kérdés többek közt az erdélyi hitelügy rendezése, mely tárgyban a lefolyt évben is tettünk előkészítő lépéseket, s melyet az alakuló Országos Közművelődési Tanácsnak is egyik főfeladatául jelöltünk ki.

Egyebekben részéről még csak elhunyt jeleseink: dr. Bartók György erdélyi ref. püspök, gróf Károlyi István buzgó alapító tagunk, Gyarmathy Zsigmond és B. Bak Lajos kiváló munkás tagtársaink stb. haláláról emlékezem meg, kikről bőven ír az Évi jelentés 81—84-ik lapja, s kiknek emlékét, érdemeik elismerése mellett, itt is jegyzőkönyvileg megörökíteni indítványozom. A régi nemzedék munkás sorainak kidőlte figyelmezteti és hívja az új generációt, hogy követve a haza és a nemzet szeretetének erényeit, siessenek az Emke szolgálatára, mert a veszély megvan — többet nem mondok — s ezzel szemben szükséges a tömörülés!

E felhívással az Emke XXIV-ik évi rendes Közgyűlését megnyitom.

A Közgyűlés Szabó Albert indítványára az elnöki beszédnek teljes tartalmában jegyzőkönyvre vételét határozza el.

2.

Elnök a jelen jegyzőkönyv vezetésére dr. Gál Kelemen és Nagy Károly jegyzőket hívja fel; továbbá az Alapszabályok értelmében szükséges bizottságok kiküldésére javaslatot tesz.

Ennek alapján a Közgyűlés:

- a) A jegyzőkönyv hitelesítő bizottságba: Rákosi Jenő, Kenessey Béla és báró Kemény Árpád tagokat.
- b) A jelölő-bizottságba pedig: Zeyk Dániel elnökle alatt Csató Gábor, Sz. Enyedy Lajos, Guzman János, dr. Horváth József, Somogyi István, dr. Turnowsky Mór és dr. Vitályos Géza tagokat küldi ki.

3.

Múlt évi Közgyűlés jegyzőkönyvét, miután azt hitelesítve az elnökség az Évi-jelentésbe nyomatta és a tagoknak kellő időben szétküldette.

dr. Szádeczky Lajos indítványára felolvasottnak tekinti a Közgyűlés.

4.

T. alelnök-főtitkár bejelenti a Közgyűlésen résztvevő tisztikari, választmányi, tiszteleti és rendes tagokat, az erkölcsi testületek és fiókválasztmányok képviselőit, valamint a beérkezett sürgöny- és levélbeli üdvözlőket, a jegyzőkönyv elején felsorolt kimutatás szerint.

A bejelentést éljenzéssel fogadja a Közgyűlés s ezzel az alapszabályok

15. §-a értelmében magát érvényes határozat hozatalára jogosítottnak mondja ki.

5.

Kapcsolatban a bejelentések és üdvözlők kérdésével a t. alelnök-főtitkár gróf Apponyi Albert kir. vallás- és közoktatásügyi ministerhez az ingyenes népoktatás törvényjavaslata alkalmából üdvözlő sürgöny küldését javasolja.

Gróf Bethlen Bálint pártoló hozzászólása után a Közgyűlés a következő sürgönyt küldi el:

Dr. gróf Apponyi Albert b. t. t., kir. vallás- és közoktatásügyi minister urnak, Budapest. Az Emke most folyó marosújvári XXIV. évi rendes Közgyűlése az ingyenes népoktatás törvény javaslata alkalmából lelkesedéssel üdvözlö régi munkás tagját, egyik legnagyobb alapítóját és örökös tiszteleti tagját. Gróf Bédli Ákos elnök, Sándor József t. alelnök-főtitkár.

6.

Az Évi-jelentés pontjánál

K e n e s s e y Béla ref. püspök hosszabb, nagy figyelemmel hallgatott és végül zajosan megtapsolt beszédben javasolja, hogy a jelentés egész terjedelmében felolvasottnak tekintessék és tudomásul vétessék, miután az, az Igazgató-választmány nagy munkásságáról és helyes irányáról tanuskodik. Különösen kiemeli az iskola-építés, a népiskolai internátusok és katonai otthonok létesítése, a hitelügy, kívándorlás, birtokpolitika körül tett intézkedéseket, hangsúlyozva, hogy az internátusok családi jellegűek legyenek s a közművelődés mély vallási alapokon járjon. Ennek alapján a Közgyűlés az Évi-jelentést, az Igazgató-választmánynak működéséért köszönet szavazásával, egyhangulag tudomásul veszi.

7.

T. alelnök-főtítkár, hivatkozással az Évi-jelentés megfelelő pontjaira, az elnökség nevében a következő kapcsolatos indítványt terjeszti elő:

Kapcsolatban az Évi-jelentéssel, mely számot ad az egyesületnek a jövő évben készülő negyedszázados jubileuma körülményeiről s egyszersmind bőven ismerteti a folyó évi június hó 21. és 22-én Budapesten tartandó Közművelődési Kongresszus és az abból alakulandó Országos Közművelődési Tanács előmunkálatait; továbbá hivatkozással a jelzett congressus már megküldött tárgysorozata 8-ik pontjára, hol „A jövő évi kongresszus idejének és helyének megállapítása“ tetele foglaltatik, — az Emke elnöksége részéről és nevében javasolom:

Mondja ki a Közgyűlés, hogy midőn az Emke negyedszázados jubileumának a jövő évben Kolozsvárt tartását indomásul veszi és elrendeli, egyszersmind átír a folyó hó 21. és 22-én Budapesten tartandó kongressushoz, ünnepelesen meghíván, hogy a jövő évi kongresszus az Emke jubiláris közgyűlésével kapcsolatban Kolozsvárt tartassék meg s a hó és nap az Országos Közművelődési Tanács és az Emke választmánya közt egyetértőleg állapittassék meg. E tárgyban megkeresi az egyesület Kolozsvár sz. kir. város törvényhatóságát is. Marosujvart, 1908. június hó 8-án. Tisztelettel S á n d o r József t. alelnök-főtítkár.

A Közgyűlés az indítványt egyhangulag elfogadja s egyszersmind örömmel veszi tudomásul S z v a c s i n a Géza Kolozsvár sz. kir. város polgármesterének folyó évi május hó 28-án kelt azt a levelét, mely szerint „a legnagyobb örömmel fogadja a hírt és a maga részéről mindent meg fog tenni, hogy a Közgyűlés és a kongresszus méltó legyen az Emke nagy jelentőségéhez és Kolozsvár város vendégszeretetéhez.“

8.

J a n c s ó Lajos olvassa a Számvizsgáló-bizottság folyó évi április 3-án kelt jelentését, mely szerint mind a számodásokat, mind pedig a pénztárt teljesen rendben levőnek találták s ennek alapján a felmentvény megadását javasolják.

A Közgyűlés M e r z a Lajos kir. tanácsos, főpénztárosnak és S z e k u l a Ákos ellenőrnek a felmentvényt köszönet szavazásával egyhangulag megadja.

9.

P a l l ó s Albert jegyző az Igazgató-választmány megbízásából hazafias beszéd kíséretében javasolja 18 néptanító közt összesen 2000 K kitüntető jutalom kiosztását.

A Közgyűlés nemzetileg veszélyeztetett helyen való tanügyi és társadalmi eredményes működésükért, internátusok, népkönyvtárak és daloskörök vezetéseért stb. a 2000 K jutalmat a következő néptanítók közt osztja ki:

S z a b ó Lajos nyárádszeredai és K e r e s z t e s Sándor csernakeresztúri áll. tanítóknak egyenként 200 K, M i h á l y Gábor besztecei, Ó s z János pocsfalvi és S z á s z Sándor patai áll. tanítóknak egyenként 150 K, B e n c z é d y János mocsai áll. igazgató, B e r e c z k y Lajos dévai áll., özv. D e é s y n é-B ö l c s k é v i Ilona vizaknai áll., K o v á c s Nándor kolozsvári r. kath., K o v á c s Sámuel tordatúri áll. igazg., N a g y B e n e d e k dési ref. igazgató, V a r g a Lajos kolozsvári áll. és W e i h r a u c h Mihály magyarnemegyei áll. igazgató-tanítóknak egyenként 100 K, B e n e d e k n é- M a j o r k o v i c s Ilona segesvári, özv. L a k a t o s n é- K e l e m e n Ilona dicsőszentmártoni, S a l l ó Károly petrozsényi és B e n c z e József gyergyóbékási áll. tanítóknak egyenként 75 K, B a l l a István gyulafehérvári áll. tanítóknak 50 K.

A néptanítók közül 7-én és pedig a jegyzőkönyvben aláhuzott nevének személyesen is megjelenve, ezek a jutalmat a Közgyűlés színén veszik át, míg a többiek az illető fiókválasztmányok útján kapják meg az összegeket. A jutalmazottak nevében Szabó Lajos legidősebb tanító mondott köszönetet.

10.

Zeyk Dániel, mint a Jelölő-bizottság elnöke benyújtja a bizottság eljárásáról szóló jegyzőkönyvet. Ezt dr. Vitályos Géza biz. jegyző a következőkben olvassa fel:

„Tisztelt Közgyűlés! Kiküldetvén, hogy az Alapszabályok 16. §-ának e. pontja és 17. §-ának b. pontja értelmében vegyük számba a tisztikarnak és választmánynak egészben, vagy részben való megújítása tárgyában teendő intézkedéseket, ennek következtében van szerencsénk tisztelettel jelenteni, hogy:

1. A jelenlegi tisztikar és választmány az Alapszabályok értelmében 6, illetve 3 évre az 1905. évi június hó 12-iki erzsébetvárosi közgyűlésen 10. jegyzőkönyvi szám alatt választván meg, s azóta 3 év telvén el, így a tisztikar jelenleg választás alá nem kerül, ellenben megújítandó az Igazgató-választmány, melynek mandátuma lejárt.

2. Tekintettel pedig, hogy a választmány 32 tagja a rendes tagok sorából választandó, míg az alapítók virilis tagjai a választmánynak, javasoljuk az eddigi tagoknak — az időközi változások stb. figyelembe vételével — egyhangulag újra választását, minek következtében a névsor az ide csatolt jegyzék szerint fog hangzani.

Javaslatunk egyhangú elfogadását kérve, vagyunk tisztelettel: Marosujvart, 1908. június hó 8-án. Zeyk Dániel biz. elnök, dr. Vitályos Géza biz. jegyző, Sz. Enyedy Lajos, Guzman János, dr. Turnowsky Mór, dr. Horváth József, Somogyi István, Csató Gábor biz. tagok“.

A jegyzőkönyvhöz csatolt névsor szerint a Közgyűlés az Igazgató-választmány tagjaivá 3 évre egyhangulag a következőket választja meg:

1. Bándy György alispán, Dés.
2. dr. Boros György unit. theol. dékán, Kolozsvár.
3. Deák Lajos kir. tanácsos, tanfelügyelő, Marosvásárhely.
4. Dénes Károly kir. tanfelügyelő, Déva.
5. dr. Eisler Mátyás főrabbi, Kolozsvár.
6. Fekete Nagy Béla városi tanácsos, polgármester h., Kolozsvár.
7. Ferenczy Gyula bankigazgató, Kolozsvár.
8. Ferenczy Károly apát- plébános, Gyergyószentmiklós.
9. Guzman János kir. bányatanácsos. Óradna.
10. Hegyi Gyula kir. iparfelügyelő, Kolozsvár.
11. Incze Gerő kir. ítélő táblai bíró, Kolozsvár.
12. dr. Janovics Jenő a kolozsvári Orsz. Nemzeti Színház igazgatója.
13. Koleszár Lajos állami iskolák igazgatója, Bánffyhunad.
14. Kovács Dániel áll. polgári iskolai tanár, Torda.
15. Kozma Ferencz kir. tanácsos., ny. tanfelügyelő, Kolozsvár.
16. dr. Lukács Adolf kir. tud. egyetemi tanár, Kolozsvár.
17. Magyar Endre áll. iparszakiskolai igazgató, Kolozsvár.
18. Mártonfi Lajos áll. főgimn. igazgató Szamosujvár.
19. Mihályi Zoltán, az Első Magyar Általános Biztosító Társaság titkára és kolozsvári főügynökségének vezetője.
20. dr. Papp József ügyvéd, Kolozsvár.
21. Polcz Dezső ügyvéd, Kolozsvár sz. kir. város t. ügyésze.
22. dr. Richter Aladár kir. tud. egyetemi tanár, Kolozsvár.
23. dr. Rigler Gusztáv kir. tud. egyetemi tanár, Kolozsvár.
24. Russel Károly kalazantinumi igazgató, Kolozsvár.
25. Somogyi István alispán, Segesvár.
26. Szabó Albert kir. bányatanácsos, főbányahivatali főnök, Marosujvár.
27. dr. Szádeczky Lajos kir. tud. egyetemi tanár, Kolozsvár.
28. dr. Török István ref. főgimn. tanár, Kolozsvár.

29. dr. T u t s e k Sándor orsz. képviselő, Kolozsvár.

30. dr. T u r n o w s k y Mór orvos, Marosvásárhely.

31. dr. V a r r ó László polgármester, Nagyenyed.

32. dr. W e i s z József ügyvéd, Kolozsvár.

11.

G á s p á r János alapító tag megokoló beszéd kíséretében a következő, szabályszerű időben benyújtott indítványát terjeszti elő:

Tekintettel az O r s z á g o s K ö z m ű v e l ő d é s i T a n á c s megalakulására, mely az országos társadalmi küzdelemben a magyar közművelődési egyesületeknek és abban első sorban az Emkének az idők mutatkozó szükségéhez képest közös egyetértéssel új irányt és új feladatokat fog okvetlenül kijelölni, a mi esetleg nagy arányú pénzkiadásokkal járhat:

tekintettel, hogy az Évi-jelentés szerint az egyesület állami iskolaépítő akciója miatt nemcsak az eddig követett szükséges tőkésítő eljárást szüntette meg, hanem 96.000 K-val 3 évre előre megterhelte a költségvetést, sőt a lefolyt 1907. évet — először az egyesület életében — 3917 K 96 f hiánnyal zárta;

tekintettel, hogy N a g y Károly jegyző indítványára már az 1903. évi június 2-án Nagyenyeden tartott XIX. rendes közgyűlés 10. jegyzőkönyvi szám alatt kimondotta, hogy az egyesület állami iskolaépítési segélyakciója gondos körültekintéssel ne lépje túl azt a határt, mely az egyesület Alapszabályaiba és programjába vett, sőt éppen folyamatban levő másnemű munkái kényszerű megszorítását eredményezhetné s az egyesület óvakodjék minden oly akciótól, mely évi jövedelmét visszatérő járadék- vagy kamatterhekkkel tovább is megterhelné, vagy éppen alaptőkéjét — akár csak részben is — megtámadhatná, mert az Emkének mindig készen kell lennie arra, hogy a haladó időkhöz s változó körülményekhez alkalmazkodhassék nagy nemzeti munkájában, az arra nézve előállható igények és kényszerítő szükségek kielégítésében;

tekintettel, hogy az egyesület anyagi erejének kellő megosztása az annyira fontos fiók v á l a s z t m á n y i élet felélénkítésére és táplálására is szükséges;

és tekintettel végül, hogy az egyesület állami iskolaépítési akciója — azonkívül, hogy teljes mértékben tuhaladja az Emke anyagi erejét — egyfelől a magyar államnak az állami népiskolák felállítására immár megindított nagyobb tevékenysége, másfelől azon körülmény folytán, hogy a magyar felekezetek gyengébb iskoláinak a törvényes színvonalra emelésére a tanítói fizetésekhez fokozottabb állami segínyt vehetnek igénybe, — magyar nemzeti érdekből többé már nem elsőrendű szükséglet, s miután az erdélyi országrész területén néhány év lefolyása alatt nem marad idegen elemek közé szorult magyar sziget állami iskola nélkül, sokkal indokoltabb akció lenne az egyesület részéről, hogyha javarészükből a nem magyar tömegek közt szorványosan élő egyes magyar családok gyermekeinek magyar iskolában tanulhatását, s így az idegenbe beolvadás veszélyétől megmentését az által tenné lehetségessé, miszerint az ilyen szegénysorsu magyar szülők gyermekei részére alkalmas központi fekvésű állami, esetleg magyar felekezeti iskolákkal kapcsolatosan népies jellegű internátusokat rendezne be és tartana fenn, — javaslom:

mondja ki a Közgyűlés, hogy különben teljes bizalmának kifejezése mellett utasítja az Igazgató-választmányt, hogy jövőre az Alapszabályokban előirt célok közt az elkölthető évi jövedelmet a r á n y o s a n m e g o s z t a n i és segélyezéseiben aként eljárni iparkodjék, hogy a társadalmi védelem függő kérdései és a szükség következtében felmerülő eszmék, melyek más oldalról istápolásban nem részesülhetnek, kellő anyagi alappal és fedezettel rendelkezzenek. Nagyenyed, 1908. május hó 3-án. Beadja: G á s p á r János, orsz. képviselő, alapító tag.

A Közgyűlés az Igazgató-választmány pártoló előterjesztése alapján és báró K e m é n y Árpád felszólalására az indítványt egyhangulag elfogadja és határozattá emeli.

12.

Nagy Károly jegyző megokoló beszéd kíséretében a szabályszerű időben benyújtott következő indítványát terjeszti elő:

Miután az „Első Magyar Általános Biztosító Társaság” fennállásának 50-ik évfordulója alkalmából a folyó évi Közgyűlésén 500.000 K.-ás oly tőkealapot létesített, melynek minden egy-évi összes kamatjövedelme, lehetőleg egy összegben, mint a Társaság adománya, esetleg mint alapítványa évenként egy-egy, s magyar nemzeti kultúra vagy a hazai közjótékonyág körébe

tartozó közcélra fordítandó (Lásd. Alapítólevél 3. pont), s e tényt az Emkével is átiratban tudatta: indítványozom, hogy:

1. Az Emke Közgyűlése fejezze ki örömét és elismerését a felett, hogy hatalmas közgazdasági intézményeink saját közelebbi közgazdasági céljaikon túl a magyar tudományos, irodalmi, közművelődési, társadalmi és hazai jótékony közcélok (6. pont) szolgálatában is nemes versenyre kelnek egymással, követendő példát adván ezzel arra, hogy minden ily intézményünk hozza meg e célra erőihez mért áldozatát, és

2. üdvözölje az „Első Magyar Általános Biztosító Társaság“-ot ily irányu fejedelmi alapítványa létesítése alkalmából.

3. Hívja fel a Társaság figyelmét arra akcióra, melyet az Emke az erdélyi részekben a nemzetiségek között szétszórva élő magyar nép gyermekeinek az iskolázatlanság és ezzel járó elnemzetlenedés veszedelmétől való megmentésére a „Nép-gyermek internátusok“ szervezésében megindított s részletesen felfejtve ez intézménynek úgy közművelődési, mint társadalmi és hazai jótékonyági jellegét és messze kiható fontosságát az egész magyar nemzetre nézve, a magyarság erdélyi végvárának védelmében:

kérje fel az „Első Magyar Általános Biztosító Társaság“-ot, hogy „Félszázados jubileumi alapja“ első évi kamatait egy összegben, kizárólag a „Nép-gyermek internátusok“ céljaira már most bocsássa az Emke rendelkezésére, hogy utólagos elszámolás kötelezettsége mellett felhasználását már az 1908. szept. 1-vel kezdődő iskolai évvel megkezdhesse, szolgálatára állván ezzel a Társaság felséges hármassági gyakorlati valószínűségének s az eredményekkel új ösztönzést teremtve más közgazdasági intézményeink különösen pénzügyeink hasonló irányu áldozatkészségére. Kolozsvár, 1908. május hó 10-én. Beadja: Nagy Károly Emke-jegyző.

A Közgyűlés az indítványt egyhangulag elfogadja és határozattá emeli.

13.

A tárgysorozat ki lévén merítve, elnök a Közgyűlést a következő beszéddel zárja be:

Tisztelt Közgyűlés! A tárgysorozat ki lévén merítve, fogadják a t. tagtársak és a vendégközönség, hölgyek és urak az Emke hazafias, hálás köszönetét a buzgalomért és lelkesedésért, mellyel a XXIV. évi rendes Közgyűlését jelenlétükkel kiemelni és annak oly magasztos, szép lefolyást biztosítani sziveskedtek.

Különösen fogadják pedig az Emke hazafias köszönetét Kenessey Béla ref. püspök ur a közgyűlés színén mondott magas színvonalu beszédéért; Rákosi Jenő főrendiházi tag ur, örökös dístagunk, hogy az egyesület hívására országos dolgait félretéve, most is körünkbe lefáradni, sőt az ünnep emelésére közreműködését is kilátásba helyezni kegyeskedett. Hálával emlékezem meg az erkölcsi testületek képviselőiről, a küldött üdvözlésekről: de mindenek felett méltóztassanak megengedni, hogy köszönetet mondjak a házi gazda Marosujvár és vidéke lelkes közönségének, a helyi fiókválasztmánynak, mely élén báró Kemény Árpád főispán, tiszteleti elnök és közvetlenül Szabó Albert kir. bányatanácsos, főbányahivatali főnök, elnök urakkal a rendezés, fogadás és vendéglátás ezer teendőjét, a bizottság többi tisztelt tagjaival együtt magára vállalni s oly fáradhatatlanul intézni sziveskedett. Hetek óta dolgozott a bizottság s annak helyi elnöke e mai nap sikerén s jól esik látnunk, hogy a magyar állameszme és a magyar nemzet ügye Alsófehérvármegye eme közgazdaságilag oly nevezetes pontján ébren virraszt és lüktetve él.

Köszönetet kell mondanom a marosujvári ref. egyházköztségnek is a templom átengedéseért s különösen Jancsó Lajos ref. esperes, generális direktor urnak, a ki kezdettől megragadva a Közgyűlés Marosujvartartásának eszméjét, az ügy megindítója és buzgó előmozdítója volt.

A Kolozsvári Dalkör áldozatkészsége önmagában hordja dicséretét.

Kérem is az erdélyi rész minden igaz honleányát és hazafiát, hogy kezet fogva nagy magyarországi barátainkkal és honfitársainkkal, élesszük a nemzeti eszme és nemzeti egység tüzét, mert egyelőre még ide, az egység gondolatára kell összpontosítanunk minden erőnket, hogy elérhessük azután a továbbiakat.

Ezzel a Közgyűlést bezárom. Éljen a haza és éljen a király!

A Közgyűlés a javasolt jegyzőkönyvi köszönetek megszavazásával, — a Kolozsvári Dalkör „Szózat“-a mellett zajos éljenzések közt véget ért.

K. m. f.

Gr. Béldi Ákos s. k.
elnök.

Nagy Károly s. k.
jegyző.

dr. Gál Kelemen s. k.
jegyző.

Hitelesítjük:

Kenessey Béla s. k.

Br. Kemény Árpád s. k.

Rákosi Jenő s. k.

mint e jegyzőkönyv hitelesítésére kiküldött biz. tagok.

B) Az Igazgató-választmány.

a) Tisztikar:

Elnök: Gróf B é l d i Ákos főrendiházi tag, ny. főispán, földbirtokos, Kolozsvár.

Alelnökök: Gróf B e t h l e n Pál ny. főispán, földbirtokos, Kolozsvár; F e k e t e Gábor kir. ítélőtáblai elnök, Kolozsvár; Z e y k Dániel ny. főispán, földbirtokos, Nagyenyed.

T. alelnök-főtítká r: S á n d o r József, Kolozsvár.

Főpénztáros: M e r z a Lajos kir. tanácsos, földbirtokos, Kolozsvár.

Ellenőr: S z e k u l a Ákos az „Adriai“ bizt. társ. vezérfelügyelője, Kolozsvár.

Jegyzők: B a l o g h Károly ref. főgymn. igazgató; dr. G á l Kelemen unit. főgymn. igazgató; K o v á c s Dezső ref. főgymn. tanár; N a g y Károly ref. theol. igazgató, ref. egyházkerületi főjegyző; P a l l ó s Albert áll. polg. leányiskolai igazgató; R i e t l y Károly róm. kath. főgymn. tanár. Mindannyian: Kolozsvárról.

Jogtanácsosok: dr. H a l l e r Gusztáv ügyvéd, Kolozsvár; M á r k Endre ügyvéd, Debreczen; dr. M ü l l e r Jenő ügyvéd, Nagyenyed; R e m é n y i Antal ügyvéd, Budapest; R á d l Ödön ügyvéd, Nagyvárad.

Számvizsgálók: Báró B á n f f y Ernő földbirtokos, elnök, Borsa; G y á r f á s Benedek jószágigazg. Kolozsvár; dr. S á r k á n y Lajos ref. főgymn. tanár, ref. egyházker. tanügyi-előadó, Kolozsvár.

b) Directorium:

1. Dr. C s e r n á t o n i Gyula, kir. tanácsos, ny. kir. tanfelügyelő, Kolozsvár.
2. H o r y Béla Kolozsvármegye ny. árvászéki elnöke, Kolozsvár.
3. Dr. M á r k i Sándor m. kir. tud. egyetemi tanár, Kolozsvár.

c) Választmányi tagok:

1. A rendes tagok sorából:

1. B á n d y György alispán, Dész.
2. Dr. B o r o s György unit. theol. dékán, Kolozsvár.
3. D e á k Lajos kir. tanácsos, tanfelügyelő, Marosvásárhely.
4. D é n e s Károly kir. tanfelügyelő, Déva.
5. Dr. E i s l e r Mátyás főrabbi, Kolozsvár.
6. F e k e t e N a g y Béla városi tanácsos, polgármester-h., Kolozsvár.
7. F e r e n c z y Gyula bankigazgató, Kolozsvár.
8. F e r e n c z i Károly főesperes-plébános, Gyergyószentmiklós.
9. G u z m a n János ny. kir. bányatanácsos, Besztercze.

10. H e g y i Gyula kir. iparfelügyelő, Kolozsvár.
11. I n c z e Gerő kir. ítélőtáblai bíró, Kolozsvár.
12. dr. J a n o v i c s Jenő a Kolozsvári Nemzeti Színház igazgatója, Kolozsvár.
13. K o l e s z á r Lajos állami polg. fiu- és felsőleányiskola-igazgató, Bánffyhunяд.
14. K o v á c s Dániel áll. polgári iskolai tanár, Torda.
15. K o z m a Ferencz kir. tanácsos. ny. tanfelügyelő, Kolozsvár.
16. Dr. L u k á c s Adolf kir. tud. egyetemi tanár, Kolozsvár.
17. M a g y a r Endre áll. szakipariskolai igazgató, Kolozsvár.
18. M á r t o n f i Lajos áll. főgymn. igazgató, Szamosujvár.
19. M i h á l y i Zoltán, az „Első Magyar Általános Biztosító Társaság“ titkára és kolozsvári főügynökségének vezetője, Kolozsvár.
20. Dr. P a p p József ügyvéd, Kolozsvár.
21. P o l c z Rezső ügyvéd, Kolozsvár sz. kir. város t. főügyésze, Kolozsvár.
22. Dr. R i c h t e r Aladár kir. tud. egyetemi tanár, Kolozsvár.
23. Dr. R i g l e r Gusztáv kir. tud. egyetemi tanár, Kolozsvár,
24. R u s s e l Károly kalazantinumi igazgató, Kolozsvár.
25. S o m o g y i István alispán, Segesvár.
26. S z a b ó Albert kir. bányatanácsos, főbányahivatali főnök, Marosujvár.
27. Dr. S z á d e c z k y Lajos kir. tud. egyetemi tanár, Kolozsvár.
28. Dr. T ö r ö k István ny. ref főgymn. igazgató, Kolozsvár.
29. Dr. T u t s e k Sándor orsz. képviselő, ügyvéd, Kolozsvár.
30. Dr. T u r n o w s k y Mór járásorvos, Marosvásárhely.
31. Dr. V a r r ó László polgármester, Nagyenyed.
32. Dr. W e i s z József ügyvéd, Kolozsvár.

2. Az alapítók és az örökös testületek képviselői.

d) Tiszteleti tagok:

1. A p p o n y i Albert dr., gróf, v. b. t. t., m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter, Budapest.
2. H a l l e r Károly dr., min. tanácsos, főrendiházi tag, ny. kir. tud. egyet. tanár, Kolozsvár.
3. R á k o s i Jenő főrendiházi tag, főszerkesztő, Budapest.

e) Az Igazgató választmány üléseit 1908—9-ben látogatták.

— 1908. június 12-től 1909. szeptember 12-ig. —

1. Dr. A p á t h y István kir. tud. egyetemi tanár.
2. B a l o g h Károly ref. főgymn. igazgató, jegyző.
3. B a r a b á s Endre áll. tanítóképezdei tanár.
4. B á n d y György alispán, Dés.
5. Gróf B é l d i Ákos főrendiházi tag, ny. főispán, földbirtokos, elnök.
6. B e r e g s z á s z y László Emke-főkönyvvezető.
7. Dr. B o é r Elek földbirtokos, egyetemi magántanár.
8. Dr. B o r o s György unit. theol. dékán.
9. D. D e á k József birtokos.
10. D o b á l Antal ügyvéd.
11. Dr. E i s l e r Mátyás főrabbi.
12. F e k e t e Gábor kir. ítélőtáblai elnök, alelnök.
13. F e k e t e N a g y Béla városi tanácsos, polgármester-helyettes.
14. F e r e n c z József unit. püspök.
15. F e r e n c z y Gyula bankigazgató.
16. F e r e n c z y Ignác iparos.
17. F e r e n c z i Károly főesperes-plébános, a Gyergyóvidéki fiókkör elnöke. (Gyergyó-szentmiklós).

18. G a j z á g ó Ferencz ny. kir. ítélőtáblai bíró.
19. Dr. G á l Kelemen unit. főgymn. igazgató, jegyző.
20. Dr. G i d ó f a l v y István kir. közjegyző.
21. Dr. G y a l u i Farkas kir. tud. egyetemi magántanár, egyetemi könyvtárőr.
22. G y á r f á s Benedek jószágigazgató, számvizsgáló.
23. Dr. H a l l e r Gusztáv ügyvéd, jogtanácsos.
24. H e g y i Gyula kir. iparfelügyelő.
25. I n c z e Gerő kir. ítélőtáblai bíró.
26. Báró J ó s i k a Lajos földbirtokos.
27. K a r á c s o n y i Sándor gazdatiszt, (Kékes).
28. K o l e s z á r Lajos állami polg. fiu- és felsőleányisk. igazgató, (Bánffyhunяд).
29. K o v á c s Dezső ref. főgymn. tanár, jegyző.
30. K o z m a Ferencz kir. tan., ny. kir. tanfelügyelő.
31. K u s z k ó István, Kolozsvár sz. kir. város mértékhiteljesítő hivatalának főnöke.
32. M a g y a r Endre áll. szakipariskolai igazgató.
33. Gróf L á z á r István ny. főispán.
34. L é s z a i Ferencz kir. tan., földbirtokos, (Magyargorbó).
35. Dr. M á r k i Sándor kir. tud. egyetemi tanár, dir. tag.
36. M e r z a Lajos kir. tan., földbirtokos, főpénztáros.
37. M e r z a Gyula birtokos.
38. N a g y Károly ref. theol. igazgató, ref. egyházkerületi főjegyző, jegyző.
39. P a l l ó s Albert áll. polgári leányiskolai igazgató, jegyző.
40. Dr. P a p p József ügyvéd.
41. Dr. C s. P a p p József áll. felsőbb leányisk. tanár, egyetemi magántanár.
42. P é t e r f i Zsigmond birtokos, mérnök.
43. P o l c z Rezső ügyvéd, városi t. főügyész.
44. R i e t l y Károly r. kath. főgymn. tanár, jegyző.
45. R u s s e l Károly kalazantinumi igazgató.
46. S á n d o r József t. alelnök-főtitkár.
47. Dr. S á r k á n y Lajos ref. főgymn. tanár, ref. egyházker. tanügyi előadó, számvizsgáló.
48. Gy. S i p o s Károly birtokos.
49. S z e k u l a Ákos az „Adriai“ bizt. társulat vezérfelügyelője, ellenőr.
50. S z v a c s i n a Géza m. kir. udv. tan., polgármester.
51. T a n á c s József gyógyszerész.
52. T o k a j i László E. G. E. titkár.
53. Dr. T ö r ö k István ref. főgymn. igazgató.
54. V i n c z e István birtokos.
55. Dr. W e i s z József ügyvéd.
56. Z e y k Dániel ny. főispán, földbirtokos, alelnök, (Nagyenyed).

C) A vagyon.

a) Vagyon növekedése az egyesület létrejötte óta.

Évben: Összes növekedés: Növekedés az előző évihez képest: Elkölthető járadék-jövedelem volt :

	Korona	Korona	Korona
1885.....	441385.54	{ A kezdő két év együtt }	2400.—
1886.....	791463.26		350077.72
1887.....	915215.58	123752.32	23756.40
1888.....	1045601.92	130386.34	28917.70
1889.....	1152808.80	107206.88	41013.30
1890.....	1314963.68	162154.88	45462.30
1891.....	1382613.88	67650.20	56913.16
1892.....	1908214.40	525600.52	191230.70
1893.....	2005588.66	97374.26	100142.90
1894.....	2136073.76	130485.10	108540.80
1895.....	2217937.58	81863.82	125986.48
1896.....	2278738.64	60801.06	133436.24
1897.....	2346492.72	67754.08	135864.08
1898.....	2421099.56	74606.84	136242.80
1899.....	2490519.—	69419.44	136627.66
1900.....	2589008.03	98489.03	142285.95
1901.....	2668842.57	79830.54	148882.43
1902.....	2747901.45	79058.88	150221.41
1903.....	2792485.50	44584.05	150436.03
1904.....	2870091.49	77605.99	165192.56
1905.....	2962452.52	92361.03	167904.43
1906.....	3104859.10	142406.58	171310.72
1907.....	3178120.99	73261.89	174345.31
1908.....	3243352.01	65231.02	190012.78
1909 IX/30	3266619.23		197467.84

Összesen   2934124.96

Tőkevagyon szerzetett 24 év alatt.....3266619.23
 Akcióra járadék-jövedelem kiadatott 2934124.96

Együtt: 6200744.19

b) Számvizsgálók jelentése.

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Alólirottak az E. M. K. E. múlt 1908. évi december hó 31-ről szóló zárszámadásait és vagyommérlegét az elénkbe terjesztett kimutatások szerint megvizsgálván, annak egyes tételeit a könyvekkel, a felmutatott adatokkal, értékekkel és pénztári készlettel összehasonlítván, miként a zárszámadásokon és vagyommérlegen igazoltuk, úgy e tiszteletteljes jelentésünkben is készséggel elismerjük, hogy mindezeket összhangzóknak, igazságűnek és a könyvvezetés szabályaival megegyezőnek találtuk.

Annak elbírálásánál, hogy az egyesület kamat és más czimeken befolyt bevételeiből melyek fordítandók a rendszeresített kiadásokra és ujabban megszavazott segélyekre s melyek tőkésítendők okvetlenül: a könyvvezetés számára az Igazgató-választmány ide csatolt Utasítása szolgált zsinórmértékűl és alólirottak is csak ez utasítást tartották szem előtt.

Mindezek alapján a mélyen tisztelt Közgyűlésnek a felmentvény megadását javasolván, vagyunk

Kolozsvár, 1909. március hó 30-án.

alázatos szolgálai:

Dr. Sárkány Lajos s. k.

Br. Bánffy Ernő s. k.

Gyárfás Benedek s. k.

az 1908. évi június hó 8-án tartott Közgyűlésből kiküldött számvizsgálók.

Utasítás a könyvvezetés számára.

A folyó évi március hó 12-iki Igazgató-választmányi ülés elé terjesztett adatok alapján a kamatjövedelem felhasználására és a tőkésítésre nézve a Közgyűlés fennálló s közelebbről az 1906. évi június hó 5-én Kolozsvárt tartoti Közgyűlés 5. jzkvi szám alatti határozatai értelmében utasítjuk a pénztári osztályt, hogy az 1908. évi december hó 31-iki zárlat elkészítésénél a következőképen járjon el:

I. Bevételek.

1. Az algyógyi m. kir. állami gróf Kun Kocsárd székely földmives iskola, Emke alapítás, alapítványi birtok 1908. évi jövedelme és kiadása külön tételként átmenetileg kitüntetendő.

2. Az a) örökös és alapító tagsági díjak; b) a tempómalap javára befolyt számla-levonások c) az algyógyi zsellértelek és a magyarigeni volt Emke-leányiskola erdőrészének eladási részlete; d) a tőzsei értékpapírok árfolyam különbözeteinek összege; és e) az uzdszentpéteri, vistai és ördögkúti állami iskolák építésére adott törlesztő-kölcsön részletek: — tőkésítendők.

3. Az f) rendes és pártoló tagdíjakból; g) az új ciklus rendes tagdíjakból; h) vegyes adományokból; i) persely gyűjtésből; j) nyomtatványok eladásából befolyt; k) ugyszintén az Emke-iparczikkék után bevételczett s névszerint felsorolt és kitüntetett jutalékösszegekből, továbbá l) a takarékpénztári és alapítványi kamatokból; m) az 1908. évben már befolyt és az 1908. évi december hó 31-ig esedékessé vált értékpapír szelvények összegéből; n) a magánkötvények kamataiból; o) a szászvárosi bérház bérösszegeből; p) az özv. Mohai Károlyné magyarkályáni és az özv. Tappenburg Károlyné-féle helyi ingatlanok hasznobéréből; r) a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister által népkönyvtárak szervezésére és kiegészítésére adományozott összegből és s) az átmenetileg bevételezett folyó segélyekből.

II. Fedezze.

Az 1908. évi szabályszerű segélyeket, iskolaépítési összegeket, kezelési kiadásokat és az egyesület érdekében közgyűlési és igazgató-választmányi határozat alapján folyósított egyéb kiadásokat.

2. Az irodai felszerelések 10 % kopásdíját és az Emke-iskolák és óvók fennálló befektetett tőkéből 5% törlesztő leírását.

Csatoljon továbbá a magyar nők Emke-lobogó (rendelkezési) alapjához 1908. évi 41 2/10-ban 1964 K 43 f-t; a Kovács Sándor-alaphoz, annak 1908. évi 5 %-os kamata 1/4 részében 1664 K 25 f-t; fedezzen a szászvárosi bérház után a befektetési tőke helyreállítására VIII-ik 1% törlesztő hányadában 414 K 25 f-t és végül az 1908. évi 3028 K 54 f. maradványt csatolja a „Nemzeti egyházak segélyezése“-alaphoz.

Kolozsvár, 1909. március hó 12-én.

Gróf Béldi Ákos,
elnök.

Sándor József,
t. alelnök-főtktár.

F. K.								
90 II.	Erdélyi bank és takarékpénztár r. t.	231569	13					
102 II.	Mezőgazdasági bank és takarékpénztár r. t.	215213	—					
83 II.	Kolozsvári takarékpénztár és hitelbank r. t.	130010	52					
14 II.	Magyar leszámító és pénzváltó bank erdélyrészi fiókosztálya	75129	90					
103 II.	Kolozsvári kereskedelmi bank r. t.	69121	35					
128 II.	Kolozsvármegyei takarékpénztár r. t.	57282	29					
155 II.	Közhasznú takarékpénztár r. t.	50000	—					
30 II.	Erdélyrészi magyar jelzálog-hitelbank r. t.	49175	05					
137 II.	Kereskedelmi hitelintézet r. t.	30000	—					
153 II.	Kolozsvári korona-bank r. t.	20000	—					
55 II.	Kolozsvári magyar- és középtizedi hitelszövetkezet, mint az O. K. H. tagja	20000	—					
127 II.	Kolozsvár-hidelve-kétvízközi	15000	—					
141/II.	Kolozsvár monostori	5000	—					
91/II.	Kolozsvári iparosok hitelszövetkezete (felszámolás alatt)	9040	35	976541	59			
126 II.	Tordaaranyosvármegyei takarékpénztár r. t.	100000	—					
156/II.	Mocsvidéki takarékpénztár r. t.	50000	—					
159 II.	Egyesült kisegítő és takarékpénztár r. t., Tordán	42000	—					
35 II.	Nagyenyedi kisegítő takarékpénztár r. t.	32346	30					
84 II.	Balázsfalvi takarékpénztár r. t.	30000	—					
141.	Kisküküllővármegyei takarékpénztár és hitelbank r. t.	15000	—					
43 II.	Dévai takarékpénztár r. t.	9254	66					
138 II.	Szászvárosi takarékpénztár r. t.	7291	12					
163 II.	Zalatnai takarékpénztár r. t.	5000	—	291892	08			
78 II.	Tőzsdei értékpapírok	864571	10					
117 II.	Értékpapír kamat (1908. dec. 31-ig esedékes szelvények értékeért)	11996	59					
221.	Magán értékpapírok	2564	—	879131	69			
122 II.								
168 II.								
163/II.	M. kir. államkincstár,							
108 II.	vallás- és közoktatás-							
123 II.	ügyi m. kir. minisz-							
167 II.	terti tárca							
86 II.								
107 II.								
149 II.	Kolozsvári róm. kath. egyházközség	17280	—					
13 II.	Özv. Mohai Károlyné-féle hasznélvezeti jog megváltás	16000	—					
17 II.	Algyógyi alapítványi birtok céljaira kölcsön befektetésekre	12000	—					
104/II.	Kolozsvári neolog izraelita hitközség	11555	17					
87 II.	Józseffalvi takarékos hitelszövetkezet	11480	—					
142.		10000	—					
230.		4878	26					
231.		4100	—					
235.		81616	94					
234.		5272	91					
130.		7492	08					
233.		7000	—					
232.		6000	—	194675	36			
16 II.								
152.								
147.								
146.								
157 II.								
226.								
125 II.								
	Ingatlanok							
	Szászvárosi bérház	41425	71					
	Balázsfalvi Emke-óvó	17354	28					
	Beszterczei	9207	08					
	Kissebesi iskola	6659	12					
	Aranykúti	6224	38					
	Magyarókereki	4386	56					
	Vámosudvarhelyi	3073	86					
	Magyarnagyzsombori Emke isk.	2776	54					
	Özv. Mohai Károlyné-féle magyarkályáni birtok	101791	08					
	Balogh János-féle tövisi birtok	20000	—					
	Özv. Tappenburg Károlyné-féle helyi kaszálók	1009	10	213907	71			
	Felszerelések és az nyers mérleg szerint	5386	73					
	Emke lobogó értékei 10% leírásért	538	67	4848	06			
	Előlegek			1495	88			
	M. kir. postatakarékpénztár			200	—			
	Pénztár-készlet			20665	81			
	Algyógyi birtok:							
	Ingatlanok értéke	546371	69					
	Ingók (felkelhetőségek) értéke	23002	90	569304	59			
	Tagsági kötelezettségek:							
	Örökös tagok	348	32					
	Alapító	27653	90					
	Rendes	60490	02					
	Pártoló	2170	—	90662	24			
				3243325	01			

Megjegyzés. A Balázs Adolf, dr. Deák Lukács, Domokos Albert, Dubay Miklós, özv. Farkas Dávidné, Guda Sárközy Ágnes, Simay Salamon, Széchényi Lajos, Szenger Ede, gróf Tholdy Amália, Valitsek Mátyás, bajsai Vojnics az államosítandó Emke-iskolák és óvók letörlesztett értékkülömbözte címen jelenleg 47.561 K 38 f már leírt tőkebefek-

Kolozsvár, 1908.

Merza Lajos,
kir. tan. főpénztáros.

Szekula
el-

Jelen mérleg számlát megvizsgáltuk, egyes tételeit a fő- és segédkönyvekkel,
Kolozsvár, 1909.

Báró Bánffy Ernő,
számvizsgáló, bizottsági elnök.

Gyártás
szám-

1908. december hó 31-én.

KÖVETEL.

F. K.					
63./II.	„Tőke“			2049045	13
219.	„I. Ferencz József Ő Felsége népiskolai alapítvány“			50000	—
236.	„Erzsébet királyné kisededóvó alapítvány“			50000	—
116.	„Kun Kocsárd gróf ingatlan alapítványa“	546301	69		
117.	„Kun Kocsárd gróf ingó (felkelhetőségek) alapítványa“	23002	90	569304	59
15./II.	„Marosgezsei özv. Mohai Károlyné sz. kőröspataki Antal Mária hagyatéka“			100000	—
	„Marosgezsei özv. Mohai Károlyné sz. kőröspataki Antal Mária hagyatéka a mezőkövesdi néptanító részére“			600	—
22./II.	„II. Rákóczi Ferenc és Zrínyi Ilona emlékalap“			15311	37
129./II.	„Kossuth Lajos-alap“			21487	74
161.	„Bethlen Gábor gróf emlékalapítvány“			20000	—
220.	„Kovács Sándor mérnök, Nagyenyed alapítványa“			134804	29
147./II.	„Magyar nők Emke-lobogó (rendelkezési) alap“			45170	42
158.	„Dr. Miksa György jogtudor és Miksa Zsuzsanna emlékalapítványa“			12000	—
101./II.	„Szentistváni Nemes János alapítványa“			4048	64
90.	„Nagy István brassói Emke-óvó alapítványa“			4000	—
40./II.	„Veres Ferenc 1848 49-beli honvéd tüzemester alapítványa“			1170	—
162.	„Bethleni gróf Bethlen András brassói Emke-óvó alapítványa“			1000	—
41./II.	„Nemzeti egyházak segélyezése“ alap			3028	54
176./II.	„Jótékonyági-alap“			2000	—
115./II.	„Szászvárosi bérház 10,0-os törlesztési-alap“			3646	17
135./II.	Letét (1907, 908. évi áll. iskola építési részletek)			66045	88
83.	Örökös tagsági	348	32		
159.	Alapító „	27653	90		
100./II.	Rendes „	60490	02		
116./II.	Pártoló „	2170	—	90662	24
119./II.					
				3243325	01

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Döme, Lukács Mózes, Miksa Zsuzsanna, báró Orbán Balázs, dr. Orbay Antal, Peregriny Sándorné, dr. Pongrácz Gyula, Tivadarné és Wurzinger József-féle hagyatékok a további utasításig érték nélkül nyilvántartatnak. Ugy szintén nyilvántartatik tetési összeg.

december hó 31-én.

Ákos,
lenőr.

Beregszászy László,
főkönyvvezető.

valamint a felmutatott bizonyítékokkal teljesen megegyezőknak és egybehangzóknak találtuk.

március hó 30-án.

Benedek,

Dr. Sárkány Lajos,

december hó 31-én.

KÖVETEL.

F. K.						
181.	Algyógyi m. kir. áll. gróf Kun Kocsárd székely földmives-iskola, Emke-alapítás, alapítványi birtok f. évi jövedelme			49603	—	
"	159. Örökös tagsági díj.....	200	—			
100 II.	Alapító tagsági díj.....	3427	93			
98 II.	Templom-alap javára.....	164	58			
12 II.	Algyógyi zsellértelek eladási részlete.....	484	—			
169 II.	Magyarigeni volt Emke leányiskola erdőrészenek eladása.....	282	50			
78 II.	Tőzsdei értékpapir, árfolyamkülömbözet	100	78			
166 II.	Uzdiszentpéteri (Kolozsvm.) áll. iskola építési törlesztő kölcsön	16000	—			
162 II.	Vistai	12000	—			
165 II.	Ördögkúti (Szilágyvm.) " " " " " "	10000	—	42659	79	
116 II.	Rendes tagsági díjak.....	3002	90			
136 II.	Új cyklus rendes tagsági díjak	5180	—			
119 II.	Pártoló tagsági díjak.....	204	—			
96 II.	Vegyes adományok	452	30			
67 II.	Perselyes gyűjtések	31	10			
193.	Nyomatványok, évi jelentés stb. eladása	71	40	8941	70	
170 II.	Emke-ipar- cikkék után jutalékok- ból {	Emke-gyújtó 5 és melléktermények 2%-a.....	4079	44		
49 II.		Emke-padló és parkett fényezőmáz 5%-a.....	1026	34		
36 II.		Emke-rizskeményítő 2%-a	958	80		
23 II.		Emke-gyertya és szappan 1%-a	164	76		
42 II.		Emke-ténta 5 és pecsétviasz 3%-a	45	13	6274	47
54 II.	Kamat (pénzüintézet betétek után és alapító tagoktól).....	60854	68			
117 II.	Értékpapir kamat { 1908. évben befolyt összegért .. 26376·21 1908. dec. 31-ig esedékessé vált szelvények értéke	11996·59	38372	80		
56 II.	Magánkötvény kamat.....	6216	76			
167.	Szászvárosi bérház jövedelme	2136	72			
21 II.	Özv. Mohai Károlyné-féle magyarkályáni ingatlan f. évi haszon- bér részlete	1933	63			
149.	Özv. Tappenburg Károlyné-féle helyi kaszálók haszonbére	180	—			
212.	Vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter adománya népkönyv- tárak szervezésére és kiegészítésére	5000	—			
"	144 II. Átmeneti folyó segélyek	451	28	115145	87	
				222·624	83	

december hó 31-én.

Ákos,
lenőr.

Beregszászy László,
főkönyvvezető.

mint a felmutatott bizonyítékokkal teljesen megegyezőknek és egybehangzóknak találtuk.

március hó 30-án.

Benedek,
vizsgáló.

Dr. Sárkány Lajos,
számvizsgáló.

e) **Költségvetés az 1909. január 1-én meglevő készpénz vagyon (alaptőke, algyógyi BEVÁRANDÓ.**

1	Algyógyi m. kir. állami gróf Kun Kocsárd székely földmives-iskola, Emke alapítás, alapítványi birtok nyers jövedelme: a birtok igazgatósága által előirányozva			57103	—
2	Pénzintézeti betétek: Helyi és vidéki pénzintézeteknél elhelyezett 1,268.433 K 67 f után előirányzott %-ok			60520	73
3	Tőzsdei és magánértékpapírok után: esedékes szelvények értéke			38471	25
4	Megtérülendő magán kötvénykölcsönök után előirányzott %-ok..			5842	52
5	Felhasználható bevételek: az 1906. évi jun. hó 5-én Kolozsvárt tartott közgyűlés 5. jkvi számú határozata alapján: Rendes és pártoló tagsági díjak, adományok, perselygyűjtés stb. összegéből	9000	—		
	Emke-iparcikkek után jutalékokból.....	9000	—	18000	—
6	Átmeneti és külső bevételek: Vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter adománya népkönyvtárak céljaira	5000	—		
	Erdélyi ref. egyházkerülettől a magyarnagyszombori Emkeiskola számára	208	48		
	Kissebesi Emke-tanító fizetéspótlására	200	—		
	Magyarnagyszombori áll. elemi leányiskoláért a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől	180	—		
	Péter Eszter-féle 4000 K-s alap $\frac{2}{5}$ rész 1909. évi % a	62	80	5651	28
7	Vegyes bevételek: Szászvárosi gróf Kun Kocsárd-féle bérház haszonbér jövedelméből.....	2000	—		
	Özv. Mohai K.-né-féle magyarkályáni ingatlan haszonbéréből	4275	—		
	Özv. Tappenburg Károlyné-féle kolozsvári ingatlan bérösszegéből	120	—	6395	—
8	Befektetésben levő tőke:				
	Balázsfalvi Emke-óvó 17354·28 K	867	71		
	Besztercezi " " 9207·08 K	460	35		
	Kissebesi " iskola 6659·12 K	332	95		
	Aranykúti " " 6224·38 K	311	22		
	Magyarókereki " " 4386·56 K	219	32		
	Vámosudvarhelyi " " 3073·86 K	153	69		
	Magyarnagyszombori " " 2776·54 K	138	82	2484	06
9	Interkaláris és időközi tőkenövekvés kamatok összegében várható			3000	—
				197.467	84

Kolozsvár, 1909.

Merza Lajos,
kir. tan. főpénztáros.

Szekula
el-

Megállapítva az Igazgató-választmány 1909.

Gróf Béli Ákos,
elnök.

birtok stb.) jövedelme alapján, a felhasználható bevételek előirányzatával.

KIADANDÓ.

	Rendkívüli	Rendes	Összesen
1 Algyógyi m. kir. állami gróf Kun Kocsárd székely földmives-iskola, Emke-alapítás, fentartási költsége a f. 1909. évre ..		57103 —	57103 —
2 Emke-népiskolákra	1775 30	7125 —	8900 30
3 Emke-óvodákra	790 —	7418 06	8208 06
4 Emke-népiskolák és óvók vegyes kiadásai		2884 06	2884 06
5 Iskolaépítési segélyek és törlesztő kölcsönök	20000 —		20000 —
6 Gyermekmenedékhelyekre		600 —	600 —
7 Előre nem látott segélyekre	3000 —		3000 —
8 Jutalmak és egyszersmindenkorra szóló segélyek	5350 —	761 30	6111 30
9 Iskolákra és jutalom külső bevételek után		400 —	400 —
10 Kovács Sándor-féle székely alap %-ából	5055 16	1685 05	6740 21
11 Egyházi segélyekre és felekezeti iskolákra		1310 —	1310 —
12 Népkönyvtárakra		5000 —	5000 —
13 Daloskörökre	5000 —	500 —	5500 —
14 Rendelkezési alap %-ából	2032 65		2032 65
15 Kulturális alapok növelésére		1012 44	1012 44
16 Özv. Mohai Károlyné-féle magyarkályáni ingatlan haszonélvezeti jog megváltása		2137 50	2137 50
17 Ipari akcióra		3000 —	3000 —
18 Vegyes intézkedésekre		3513 56	3513 56
19 Ingatlanok adói stb.		339 76	339 76
20 Háztörlesztési hányad alaptőke helyreállítására		414 25	414 25
21 Szászvárosi bérház fentartási költsége és adója		800 —	800 —
22 Dologi kiadások		6360 —	6360 —
23 Ügyvezetés		5000 —	5000 —
24 Kezelő kivatalnokok fizetései	2000 —	9020 —	11020 —
25 Egyesületi szolgálta		1060 —	1060 —
26 Rendelkezésre áll év végéig: Iskolaépítő akcióra és egyéb segélyekre	35020 75		35020 75
	80023 86	117443 98	197467 84

április hó 10-én.

Ákos,
lenőr.

Beregszászy László,
főkönyvvezető.

május hó 12-én tartott ülésében 5. jkvi. sz. alatt.

Sándor József,
t. alelnök, főtitkár.

Részletezés az 1909. évi költségvetéshez.

Korona Korona

I. Emke-szakiskolára.

1. Algyógyi m. kir. áll. gróf Kun Kocsárd székely földmives iskola, Emke- alapítás fenntartási költségei 1909. évre.....	57103.—
--	---------

II. Emke-népiszkolákra.

a) Rendes járadékok.

1. Aranykúti Emke-iskola 6224 K 38 f tőkebefektetés után 5%.....	311·22	
" " " nyugdíjilletéke.....	24·—	
2. Csikgyimesbükkrakottyási Emke tanító fizetése.....	1000·—	
" " " különbözet.....	25·—	
" " " nyugdíjilletéke.....	24·—	
3. Kissebesi Emke-iskola 6659 K 12 f tőkebefektetés után 5%.....	332·95	
" " " tanító fizetése.....	800·—	
" " " nyugdíjilletéke.....	24·—	
4. Magyaragyzsombori Emke-iskola 2776 K 54 f tőkebefektetés után 5%....	138·82	
" " " tanító fizetése.....	1000·—	
" " " V-öd éves pótléka.....	400·—	
" " " nyugdíjilletéke.....	24·—	
5. Magyarókereki Emke-iskola 4386 K 56 f tőkebefektetés után 5%.....	219·32	
" " " tanító fizetése.....	1000·—	
" " " V-öd éves pótléka.....	400·—	
" " " nyugdíjilletéke.....	24·—	
6. Vámosudvarhelyi Emke-iskola 3073 K 86 f tőkebefektetés után 5%.....	153·69	
" " " tanító fizetése.....	1000·—	
" " " V-öd éves pótléka.....	200·—	
" " " nyugdíjilletéke.....	24·—	7125·—

b) Rendkívüli segélyek:

1. Emke-iskolák növendékeinek jutalomkönyvek.....	100·—	
2. Aranykúti Emke-iskola 1909/10. tanévi költségvetési fedezete.....	400·—	
3. Csikgyimesbükkrakottyási Emke-iskola 1909/10. tanévi költségvetési fedezete.....	150·—	
4. Kissebesi Emke-iskola 1909/10. tanévi költségvetési fedezete.....	200·—	
5. Kissebesi Emke-iskola után hátralékos nyugdíjilleték.....	500·—	
6. Magyaragyzsombori Emke-iskola 1909/10. tanévi költségvetési fedezete....	150·—	
7. Magyarókereki Emke-iskola 1909/10. tanévi költségvetési fedezete.....	150·—	
8. Vámosudvarhelyi Emke-iskola 1909/10. tanévi költségvetési fedezete.....	100·—	
9. Vámosudvarhelyi Emke-iskola után hátralékos nyugdíjilleték.....	25·30	1775·30

III. Emke-óvódákra.

a) Rendes járadékok:

* 1. Balázsfalvi Emke-óvó 17354 K 28 f tőkebefektetés után 5%.....	867·71
" " " óvónő fizetése.....	900·—
" " " V-öd éves pótléka.....	100·—
* 2. Besztercezi Emke-óvó 9207 K 08 f tőkebefektetés után 5%.....	460·35
" " " óvónő lakbér többlete.....	160·—
" " " V-öd éves pótléka.....	100·—
2. Gróf Bethlen András és Nagy István-féle 5000— K alapok % ₀ -a a brassói Emke-óvó céljaira.....	200·—

Átvitel 2788·06 66003·30

*) A fenti 2 óvó házbér jövedelme az óvónő fizetése és részben a dologi kiadások fedezésére szolgál.

	Át hozat	Korona	Korona
		3950.—	101456.72
5. MÁV. „Összhang“ dal- és zeneegyletének, Kolozsvár.....		200.—	
6. Nagyszebeni áll. iparos tanoncziskola szegény tanulóinak.....		200.—	
7. Nagyszebeni áll. elemi iskola szegény tanulóinak.....		200.—	
8. Brádi magán polgári leányiskola segélyezésére.....		200.—	
9. Kiseskülli (Kolozsvm.) ref. egyházközség iskolája segélyezésére.....		150.—	
10. Névmagyarosítási kiadások fedezésére.....		100.—	
11. Besztercei iparos tanoncziskola segélyezésére.....		100.—	
12. Magyarláros község környékén élő magyar gyermekek iskoláztatására.....		100.—	
13. Dr. Ajtay József „A választási reform“ c. munkája 50 példányáért.....		100.—	
14. Patai áll. iskola internátusának céljaira.....		25.—	
15. Szászdányáni Emke ifj. egyesület dologi kiadásaira.....		25.—	5350.—

IX. Iskolákra és jutalom külső bevételek után.

1. Kissebesi Emke-tanító fizetéstöbblete a kissebesi gránitkőbánya r. t.-től.....	200.—	
2. Magyarnagyzsombori Emke-tanítónak a ref. kántori teendőikért.....	160.—	
3. Magyarnagyzsombori Emke iskolának a ref. Egyháztól.....	40.—	400.—

X. Kovács Sándor-féle székelyalpból.

a) Rendes járadékok:

1. Kovács Sándor mérnök, Nagyenyed, 134.804 K 29 f jelenlegi alapítványa, ... 5%-os kamataiból $\frac{1}{4}$ rész tőkésítés.....		1685.05
---	--	---------

b) Rendkívüli segélyek:

1. Csapó Iris ösztöndíja az ir-csipke tanfolyamra.....	600.—	
2. Rápolti Lajos } szobrászati mester iskolai növendékeknek az 1908/909. } 3. Ifj. Székely Károly } tanév II. felére..... } 4. Kovács Ferencz } orsz. m. kir. iparművészeti..... } 5. Kovács Sámuel } iskolai növendékeknek..... } 6. Török Károly } az 1908/909. tanév II. felére..... } 7. Fejér Károly berlini műlakatos segédnek.....	300.— 300.— 150.— 150.— 150.—	
8. Nagydisznódi gyapju-szövő ipariskola 1 növendéke részére 1908/909. tanévre	200.—	
9. Árkosi Károly kolozsvári iparszakiskolai növendéknek az 1908/909. tanévre..	120.—	
10. Felhasználható még a f. évben.....	2731.76	5055.16

XI. Egyházi segélyekre és felekezeti iskolákra.

Szerződéses járadékok:

1. Alsóilosvai ref. iskola építésére.....	30.—	
2. Alsótőöki „ „ „	30.—	
3. Csomáfáji ref. tanító.....	100.—	
4. „ „ iskola építésére.....	30.—	
5. Hadrévi „ „ „	50.—	
6. Kajántói „ „ „	60.—	
7. Magyarcsaholyi ref. iskola építésére.....	30.—	
8. Marosgezsei ref. lévita-tanító.....	100.—	
9. Marosszentannai ref. iskola építésére.....	30.—	
10. Marosszentkirályi „ „ „	30.—	
11. Medgyesi ref. lelkész.....	200.—	
	Átvitel	690.—
		<u>113946.93</u>

	Áthozat	Korona	Korona
		690.—	113946.93
12. Oláhujfalusi ref. lelkész.....		100.—	
13. Pusztakamarási ref. iskola építésére.....		30.—	
14. Segesvári ref. lelkész.....		200.—	
15. Szászrégeni ref. iskola építésére.....		60.—	
16. Szentmargitai ref. iskola építésére.....		30.—	
17. Uzdiszentpéteri ref. körlelkészlet.....		200.—	1310.—

XII. Népkönyvtárak.

1. Népkönyvtárak szervezésére és kiegészítésére a f. évben.....	5000.—
---	--------

XIII. Daloskörök.

1. Dalosköri jutalmakra.....	500.—	
2. Dalosköri lobogók beszerzésére.....	5000.—	5500.—

XIV. Rendelkezési alap.

1. Magyar nők Emke-lobogó rendelkezési alap 45.170 K 42 f jelenlegi tőke .... 4 ¹ / ₂ %-ából	2032.65
---	---------

XV. Kulturális alapok növelésére.

1. II. Rákóczi Ferencz és Zrínyi Ilona emlékalap 20.000 K-ra való kiegészítéséül a jelenlegi 15.311 K 37 f összeg f. évi 4%-a.....	612.44	
2. Dr. Haller Rezső és Gajzágó Manó jogtanácsosok emlékére létesítendő 1000- 100) K-ás alapítvány második 200—200 K-ás részletéül.....	400.—	1012.44

XVI. Özv. Mohai Károlyné-féle magyarkályáni birtok haszonélvezeti jog megváltása.

1. A fenti birtok után befolyó haszonbér ¹ / ₂ -része törlesztés és kamat fedezetül	2137.50
---	---------

XVII. Emke ipari akció.

1. Magyar iparpártolási segélyek.....	2500.—	
2. Emke-iparcikkek terjesztésére és gyárvizsgálatáért.....	500.—	3000.—

XVIII. Vegyes intézkedésekre.

1. Jótékonyági és könyöradományokra.....	500.—	
2. Fiókválasztmányok 25%-os jutalékaira.....	500.—	
3. „E. M. K. E.” értesítő kiadására.....	400.—	
4. Évi jelentés és közgyűlési költségek.....	1000.—	
5. Nyugdíjbiztosítási illetékek.....	546.84	
6. Bélyeg-illeték	81.92	
7. Emke-lobogó és felszerelések leírására 10%.....	484.80	3513.56

XIX. Emke ingatlanok adói stb.

1. Ingatlanok illetékegyénértékei	300.—	
2. Algyógyi erdők fenntartása és adók.....	27.76	
3. Özv. Tappenburg Károlyné-féle helyi kaszálók adói.....	12.—	339.76

XX. Háztörlesztési hányad alaptőke helyreállítására.

1. Szászvárosi bérház után 1% IX. részlet.....	414.25
--	--------

XXI. Bérházfenntartási költség és adó.

1. Szászvárosi bérház fenntartási költsége, adók stb.....	800.—
Átvitel	139007.09

Áthozat : Korona
Korona
139007-09

XXII. Dologi kiadások.

1. Egyesületi iroda lakbére.....	1460.—	
2. Lakbér illetmények.....	3400.—	
3. Irodai fűtés, világítás és vegyes kiadások.....	700.—	
4. Papírkeresk. anyagok és könyvkötői munkák.....	300.—	
5. Postaportó, telefon és cheque.....	400.—	
6. Pénztári és irodai nyomtatványok.....	100.—	6360.—

XXIII. Ügyvezetés.

1. T. Alelnök-főtktár	* 5000.—
-----------------------------	----------

XXIV. Kezelő hivatalnokok fizetései.

a) Rendes.

1. Személyi kiadások.....	9020.—
---------------------------	--------

b) Rendkívüli.

1. Díjnokok és esetleges ideiglenes alkalmazottak fizetése ez évre.....	2000.—
---	--------

XXV. Egyesületi szolgál.

1. Fizetése, lakbére, ruhailletménye és adója.....	1060.—
--	--------

XXVI. Rendelkezésre áll év végéig.

1. Iskolaépítő akcióra és egyéb segélyekre.....	*) 35020.75
	<u>197.467.84</u>

azaz **Egyszázkilencvenhétezernégyszázhatvanhét korona 84 fillér.**

Kolozsvár, 1909. április hó 10-én.

Merza Lajos, kir. tan, főpénztáros.	Szekula Ákos, ellenőr.	Beregszászy László, főkönyvvezető.
---	----------------------------------	--

Megállapítva az Igazgató-választmány 1909. május hó 12-én tartott ülésében 5. jkvi. szám alatt.

Gróf Béli Ákos,
elnök.

Sándor József,
t. alelnök-főtktár.

* Ez összegből a t. alelnök-főtktár 30 évi szolgálata után 1906. dec. 27-én beállott teljes nyugdíjképesége következtében 4300 K immár nyugdíj-illeték, a többi szolgálati járulék.

*) Az Igazgató-választmány 1909. május hó 12-iki és folytatólagos ülésében a fentti 35020 K 75 f felhasználható összeg terhére megszavaztatott:

1. Feketelaki (Szolnokdobokavm.) áll. isk. építésére 2 évre beosztva 20.000 K, ebből a folyó évi	10.000.—
2. Csomafái (Kolozsvm.) áll. isk. építésére.....	10.000.—
3. Csüdötelki (Kisküküllővm.) ref. iskola tanítója fizetés kiegészítésére.....	600.—
4. Fentinek áll. iskola szervezése esetén építési segély.....	5.000.—
5. Égerháti (Szilágyvm.) áll. isk. építésére.....	1.000.—
6. Brassói iparos tanoncok részére f. év nov 1-től 1 esztendőre.....	1.000.—
7. Magyarkályáni birtok rendezési ügyekre előjegyezve.....	734.—
8. Fenti ingatlan mérnöki munkálataiért szerződés szerint.....	900.—
9. Kissebesi Emke-iskola rendbehozatali költségei.....	503.49
10. Fenti Emke-iskola új kerítése árában	453.28
11. Magyarnagyszombori Emke-iskola zsindegyfedél javítás és rendbehozatali költségei	455.—
12. Magyarnagyszombori Emke-iskola után hátralékos nyugdíjilletékek.....	172.10
13. Magyarkerekéri Emke-iskola után hátralékos nyugdíjilletékek.....	126.60
14. Kisküküllővm. gyermekmenhelyekre	400.—
15. Miksa Zsuzsánna és dr. Miksa György arcképeinek megfestéséért.....	300.—
16. Brassói ág. ev. magyar egyháznak a f. évre.....	200.—
17. Balázsfalvi, benedekfalvi, deésfalvi, magyarnádasi, kudui és pujoni templomépítési segélyek.	225.—
18. Sepsiszentgyörgyi fiú árva és szeretetház ipari tanműhelyére	100.—
19. Dr. Kreutzer Lipót „Magyar Jegybank adatok a bankkérdéshez“ cz. műve 5) példányáért.	100.—
20. Abrudbányai munkás- gymnasiumnak	50.—
21. Ördögkeresztúri nyári gyermekmenhelyre.....	50.—
Együtt.....	<u>32.369.47</u>

D) A fiókválasztmányok jelentései.

I. Alsófehérvármegyei választmány.

1. Gyulafehérvár sz. kir. városi választmány.

(Önállóan működik).

Sz. 557—909.

Tisztelettel jelentem, hogy a gyulafehérvári fiókkör jelenlegi választmánya a következőleg van összeállítva:

Elnök: **Novák Ferencz**, alelnök: **Dr. Elekes Viktor** és **Ávéd Jákó**, titkár; **Péter János**, pénztárnok; **Csecskedy József**, ellenőr; **Daubrovsky Gyula**, választmány tagjai: **Balló Lázár**, **Baruch Mór**, **Cserni Béla**, **Deutsch Adolf**, **Deutsch Mór**, **Dr. Gál Béla**, **Dr. Fejér Gerő**, **Dr. Hartenbaum Simon**, **Imets F. Jákó**, **Jónás Adolf**, **Kárpis János**, **Dr. Koródy Péter**, **Dr. Mayer Ödön**, **Dr. Náthán Bernát**, **Nemes Sámuel**, **Prézsa Romulusz**, **Rajnai Ignác**.

Továbbá tisztelettel jelentem, hogy **Dr. Ujfalusy József** kanonok, **Dr. Szócs Ákos** választmányunk tagjai és **Jónás Géza** rendes tag a lefolyt évben elhaláloztak, helyük még betöltve nincsen.

Rendes tagok közül **Wagner Sándor** Marosvásárhelyre és **Vajda Lajos** Fogarasra eltávozott, A fiókkörnek van 12 alapító, 93 rendes és 1 pártoló tagja. A lefolyt évben befolyt 76 korona, mely a központba beszállítot.

Gyulafehérvárt, 1909. szept. 17-én.

Novák Ferencz,

elnök, kir. tanácsos, polgármester.

2. Balázsfalvi vidéki-kör.

(Önállóan működik).

Sz. 6—909.

Fiókkörünk beléletében a mult év folyamán talán a megváltozott politikai rendszer következtében támadt egyenetlenség miatt megemlítésre méltó mozzanat nem fordult elő és így röviden csak annyit jelenthetek, hogy körünk buzgó elnöke **Szathmári Enyedy Lajos** kir. ítélőtáblai bíró márczius havában elhunyt; temetésén fiókkörünk testületileg vett részt. Ez állás a legközelebbi közgyűlésen fog betölteni, addig a fiókkör ügyeinek vezetését én, mint alelnök vettem át; fiókkörünk választmánya két gyűlést tartott, a melyeken folyó ügyek tárgyalásával foglalkozott; a fiókkör tagjainak a számát 10 ujjal szaporította.

A választmány és tisztikar ez idő szerint a következő: 1. Alelnök: **Simonffy Alajos** nyug. főszolgabíró. 2. Pénztárnok: **Schieszl Károly** gyógyszerész. 3. Választmányi tagok: **Mendl Jakab**, **Tornya Lajos**, **Gidófalvy Pál**, **Pongrátz Simon**, **Dániel István**, **Dr. Rónai János**, **Dr. Rohonczy Béla** és **Mendl Henrik**.

A jegyzői állás üresedésben van,

Balázsfalva, 1909. szeptember hó 20-án.

Simonffy Alajos,

alelnök.

3. Marosujvári fiókkör.

Sz. 4—909.

Az 1908. év folyamán újból szervezett vidéki körünk leglényegesebb működése az Emke-nek 1908. évi jun. hó 8-án Marosujváron megtartott XXIV-ik közgyűlésének rendezése volt. A választmány minden igyekezettel azon fáradozott, hogy annak lefolyása méltóan sorakozzék a magasztos hivatásu egyesület eddigi azonos czélu megjelenéseihez. Nyugodt lelkiismerettel utalunk a közgyűlésen részt vett tagok ítéletére, hogy ebbeli hazafias működésünk miképpen elégitette ki a kívánalmakat.

Hasonló buzgósággal karolta fel a választmány a marosujvári választó kerület magyar anyanyelvű analfabéta lakósainak oktatását. A járás 16 községében 18 érdemes néptanító 553 irni- olvasni nem tudó felnőtt férfi lakóst részesített eredményes oktatásban.

A kör vezetőségében változások nem fordultak elő. A tagsági díjak behajtása folyamatban van. A beszedett és még beszedendő tagsági díjak a központ pénztárába fognak beszolgáltatni.

Marosujvár, 1909. szept. 30-án.

Szabó Albert,

m. kir. bányatanácsos, elnök.

II. Besztercze-Naszódvármegyei választmány.

— Lakhely: Besztercze. —

Sz. 11—909.

A választmány működését rendesen folytatta. Az érintkezést fenntartotta a tagokkal, a daloskörök és könyvtárak vezetőivel s ez utóbbiaktól a működésükről a jelentéseket bevette és azokat tárgyalta.

Tevékenységet fejtett ki a L e k e n c z e községben létesítendő állami iskola ügyében, de a kérdés még mindig megoldatlanul áll.

Ez évben eddig 73 korona tagsági díj küldetett be. A visszatartott $\frac{1}{2}$ -ből 2) koronát adott a beszterczei magyar színház építési alapjára.

A megyei választmány ez évben két ügybuzgó tagot vesztett el. G u z m a n János nyug. bányatanácsos, a választm. tevékeny alelnöke márc.-ban elhalálozván, ez a választmányra nézve nagy veszteséget jelent. A másik elhunyt, Firtos Dénes m. kir. erdőmester a választmánynak szintén tevékeny tagja volt.

A tagok száma jelenleg 37. És pedig alapító 1; rendes 30; pártoló 2; ingyenes 4.

A választmány felügyelete alatt áll egy Emke-Otthon, 6 daloskör és 12 Emke-könyvtár.

Tisztikar és választmány a következő: Elnök: Gróf L á z á r Árpád főispán; alelnök: —; titkár: Mihály Gábor; jegyző: Sebestyén József; pénztáros: Rohrich Ede; számellenőr: Török Albert; számvizsgáló: Tergovics Ede; jogtanácsos: Dr. Brecher József. Választmányi tagok: Bisze Alajos, Czvajna József, Dr. Hajnal Géza, Kendefi Domokos, Dr. Körössy Bertalan, Marslek Béla, Eránosz Ferencz, Dr. Polcz Rezső, Kelemen Károly, Brecher Hermán és Balázs József. Női választmány: Bisze Gizella, Brecher Julia, Dr. Brecher Józsefné, Dr. Hajnal Gézané és Kendefi Domokosné.

Emke-óvó felügyelő bizottság: Gróf L á z á r Árpád elnök, Czvajna József, Dr. Brecher József, Eránosz Ferencz, Dr. Hajnal Géza orvos, Sebestyén József és Tergovics Ede bizottsági tagok.

Besztercze, 1909. szept. 22-én.

Mihály Gábor,

titkár.

III. Brassóvármegyei választmány.

1. Hétfalusi fiókkör.

(Önállóan működik.)

Sz. 2—909.

Van szerencsém az Emke hétfalusi fiókkörének működéséről szóló jelentésemet a csatolt jegyzőkönyvi kivonat alakjában t. beküldeni.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett az Emke hétfalusi fiókkörének 1909. márczius 15-én, a kaszinó helyiségében megtartott évi rendes közgyűléséről.

Kiss Árpád elnök felkéri a titkárt, hogy az Emke egy évi működéséről szóló jelentését terjessze elő.

Kiss Béla lelkész-titkár erre felolvassa jelentését, a mint következik:

Igen tisztelt Közgyűlés! Régi bevett szokás szerint tisztelettel van szerencsém előterjeszteni a hétfalusi Emke fiókkörnek 1908. márcz. 15-től 1909. márcz. 15-ig, tehát egy évi időtartamáról szóló jelentésemet. Azok, a kik az Emkének tagjai e pillanatban szemük előtt láthatják azt a képet, melynek megírására vagyok kötelezve s tudván ezt az eredményt is, tisztában vannak már eleve fölolvason rövid tartalmával. Ismétlésekbe nem bocsátkozva az Emke feladatának méltatását illetőleg, csak annyit tartok szükségesnek megnyugtatásra felemlíteni, hogy egyletünk, mint a mesebeli Phönix-madár, ha többször nem is, legalább egyszer egy esztendőben: márcz. 15-ikén rendszerint felégcti magát, öregségét a hazafiasság szent oltárának áldozati tűzében, hogy a lelkesedésben újjá születve, erőt és kitarást nyerjen a reája háramló hazafias munka teljesítésére. S míg a tavaly kétszer volt körünknek e nemes munkára alkalmá, addig az idén a kedvezőtlen időjárás következtében sajnos csak egyszer, a mennyiben csak márcz. 15-én rendeztetett egy fényesen sikerült ünnepély.

A jelen évben 2 gyűlés tartatott. Egy köz- és egy választmányi ülés. Az első most egy éve ünnepély után. Ezen az ülésen úgy az elnök, mint a titkár megemlékeztek azokról a támadásokról, melyben az elnökséget pártérdekből alaptalanul illették, melyből határozattá emeltetett, hogy e támadások felett, ismervén azok forrását, egyszer s mindenkorra napirendre térjen a közgyűlés, s melyből kifolyólag jelenthetem, hogy valószínűleg e határozat következtében az Emke ügyeinek ellenséges érzelmű tárgyalásai teljesen megszűntek s így az Emke missiót teljesítő feladatát zavartalanul folytathatja.

A határozat után Paizs György terjesztette elő számadását, melyet Sipos János és Donáth Sándor vizsgáltak felül, mely számadás szerint az elmúlt évben 23 tagtól befolyt 92 kor., melyből a központnak elküldetett 69 kor., a házi pénztárban visszamaradt 23 kor. Összes bevétel volt 181 kor. 26 fill. Kiadás 40 kor. 94 fill. Készpénz 32 kor. 46 fill. A többi a takarékbán.

Elnök ezek után köszönetét fejezte ki a szereplőknek.

A második: választmányi ülés febr. 17-ikén tartatott, melynek tárgya volt márcz. 15-ikének megünneplése. Ezen az ülésen elnök jelentette, hogy Paizs György áthelyezésével megürült pénztárnoki állásra kéressék fel Kocsis János ig. tanító. Az elnökség pedig megbízott, hogy a programot a maga hatáskörében állítsa össze.

Tisztikar: Kiss Árpád elnök, Kiss Béla titkár, Kocsis János pénztárnok, Ribényi Dániel könyvtáros. Választmányi tagok: Donáth Sándor, Lukács Károly, Deák Sándor, Demes Péter, Kilyéni Endre, Hadnagy Benedek, Sükösd Zsigmond, Sipos János.

Bácsfalu, 1909. okt. 24-én.

Kiss Béla,
titkár.

IV. Csikvármegyei választmány.

Gyergyóvidéki fiókkör.

— Székhely: Gyergyószentmiklós. —

Sz. 8 - 1909.

Fiókkörünk a lefolyt cyklus alatt arra törekedett, hogy az érdeklődést az Emke hazafias ügye iránt a társadalom különböző osztályaiban fenntartsa és a tagokat továbbra is tagoknak megnyerje.

Ezenkívül a vármegyével tárgyalást folytatott, hogy a gyergyóbékási magyar iskola-épület az állam kezébe menjen át és áttelekkönyveztessék. Ez ügyben az Emke központi választmányát is megkereste, a mely intézkedett is.

A fiókkör tisztikara: Elnök: Ferenczi Károly főesperes-plebános, a F. J. r. lovagja. Alclnök: Görög Joáchim örm. szert. plebános. Titkár és id. pénztáros: Sántha Albert tanító. Ellenőr: Simon Ádám vezér-tanító.

Választmányi tagok: Juhász Károly, dr. Tiltscher Ede, dr. Fejér Dávid, Puskás Adolf, Merza Vilmos, Orel Dezső, Puskás József, Takó János, Ferenczi István, Vértes Lajos, Mélik Bogdán.

A tagok száma: alapító 3, rendes 27, díj nélkül való 12.

Gyergyószentmiklós, 1909. szept. 22-én.

Ferenczi Károly,
elnök.

Sántha Albert,
titkár.

V. Fogaraszvármegyei választmány.

— Székhely: Fogaras. —

Sz. 101—909.

A f. évi szept. hó 12-én kelt 546—909. számra való hivatkozással kérjük, hogy fiókválasztmányunkra vonatkozólag az Emke Évi-jelentésébe alábbiakat felvenni méltóztassék:

A Fogaraszvármegyei választmány Széll József főispán kezdeményezésére ujjászervezés alatt áll; jelenleg még a taggyűjtési akció folyamatban van. Mihelyt az ügyek előhaladnak, megfelelő bővebb jelentésünket be fogjuk küldeni.

Fogaras, 1909. okt. 1-én.

Széll József,
főispán, elnök.

VI. Hunyadvármegyei választmány.

— Székhely: Déva. —

Sz. 627—909. Emke.

Az Emke Hunyadvármegyei választmánya a megyében uralkodó különös viszonyok miatt végleg még most sem alakulhatott újra. Várom az alkalmas időt, mikor a siker reményében megkezdhetem a szervezés munkáját.

De ha a választmány, mint szervezet nem is működött, igyekeztem elnöki uton az egyesület céljait előmozdítani. Különösen említésre méltónak tartom, hogy mint az Emke Hunyadvármegyei választmányának elnöke, a Nemzeti Szövetség elnökével egyetértve, a telepítési akció terén sikeresen léptem közbe. A csernakeresztúri áttért reformátusok részére legelőt sikerült kieszközölnöm a kir. földmivelésügyi miniszter urtól, ami az áttérteket még jobban a magyar hazához fogja kapcsolni.

Az Emke utján a magyar analfabéták számára létesített tanfolyamok bár nem voltak elég népesek, azonban a tanfolyamban résztvettek valamennyien megtanultak magyarul írni és olvasni.

Az aranyi áll. iskola számára épületet emelt az Emke s az már át is adatott rendeltetésének.

Az Emke-daloskörök megalapítására működnek s a magyar hazafias érzést növelik e nemzetiségi tengerben.

A vajdahunyadi Emke óvoda régi épületét átadtuk a vasgyári hivatalnak s helyette szép és megfelelő épületet kaptunk cserébe, melyet mindjárt át is vett az állam. Az óvoda állami kezelésbe való átvétele most van folyamatban.

A névmagyarosítás sem szünetelt ez évben. Többen fordultak a választmányhoz, hogy segítse őket a nevük megmagyarosításában.

A választmány elnöke jelenleg alulírott s titkára ideiglenesen Szentiványi Lajos vármegyei aljegyző.

Déva, 1909. okt. 8-án.

Dénes Károly,
kir. tanfelügyelő, elnök.

VII. Kis-Küküllővármegyei választmány.

— Székhely: Dicsőszentmárton. —

Sz. 308—909. Emke.

A fiókegylet tisztikara a lefolyt évben a következő tagokból állott: elnök: Báró Kemény Ákos főispán; alelnökök: Csató Gábor alispán, Sándor Kálmán csapói birtokos és Dr. Szabó Mihály kir. tanfelügyelő; titkár: Dr. Szentmiklósy László főispáni titkár; pénztárnok: Nagy József p. ü. számvizsgáló; kiadó és írnok: Nagy Aladár. A fiókválasztmány iktatójára érkezett 1908. év folyamán 78 ügydarab, melyek hiány nélkül elintézésre nyertek.

A választmány ez évben is napirenden tartotta a központ előtt: a Pócsfalva és Csüdötke községekben Emke erőn létesítendő iskolaépületek ügyét, melyek a központ iskolaépítő bizottsága által előjegyzésbe vétettek.

A választmány szőnyegre hozta a Buzásbesenyő községben, bérházban elhelyezett állami iskolának állandó épülettel való ellátása ügyét, hogy ezáltal megszüntesse azt a bizonytalanságot, mely az iskola működése tekintetében fennáll, figyelemmel arra, hogy a bérlet esetleges felmondása esetén nincs a községben más alkalmas helyiség, melynek kibérlése által az iskola működésének állandósága és folytonossága biztosítható lenne.

Örömmel állapítható meg, hogy az Emke által költségvetésileg korábban előirányzott 12000 koronából Szászernyén létesítendő iskolaépület kérdésében a községgel és a ref. egyházzal folytatott írásbeli tanácskozások oly megállapodással nyertek befejezést, hogy annak alapján az iskolaépület felemelése a jövő tanévre már remélhető.

Az abosfalvi róm. kath. iskolát az Emke központ a fiók indokolt előterjesztésére, melyben ezen iskola államosítására irányuló törekvésnek magyar nemzeti szempontból való helytelen és időszerületlen volta is kiemeltetett, ez évben újlag 200 korona segélyben részesítette.

A fiókegyletnek méltányossági szempontokra fektetett javaslatára és közbenjárására a kolozsvári Közhasznú takarékpénztár r. t. a magyarsárosi unitárius egyház iskolaépítési akciójára 100 korona és a pócsfalvi ref. templomépítési mozgalom támogatásaképp 100 korona adományt juttatott a választmányhoz, mely összegek rendeltetési helyeikre küldettek.

A városudvarhelyi Emke-iskola egy része bomladozni kezdvén, a dicsőszentmártoni m. kir. államépítészeti hivatal a magyar kulturális célra való tekintettel díjtalanul kiszállott a helyszínére és az Emkénél a szükséges intézkedések tekintetében műszaki javaslatát megtette, mely eljárásért a fiók az említett hivatalnak hazafias köszönetet mondott.

Az év elején a Balavásár, Dombó és Magyarpéterfalva községekben létesíteni szándékolt gyermekmenhelyek céljaira a központ 100—100, összesen 300 korona segélyt adományozott a fióknak. Dombón és Magyarpéterfalván a menhelyek be is állítottak és sikeresen működtek, Balavásáron azonban akadtak lelketlen izgatók, kik a népet félrevezetve azzal, hogy a menhelyért utólag a hatóságok részéről meg fog sarczoltatni, ennek folytán e helyen a menhely ügye hajótörést szenvedett.

Immár második éve hordozza a fiók a helyi Vörös-Kereszt választmányával karöltve Szász József csüdötelki lakos, kolozsvári tanítóképző intézeti szegény, de jó előmenetelű növendék nevelésével járó kiadásokat. A fiók ezen neveltetési költségeket az Emke központ előtt az 1907—1908. tanévre vonatkozólag el is számolta, melynek eredménye volt: 319 korona 14 fillér bevétel, 161 korona 80 fillér kiadás és 157 korona 34 fillér pénztári maradvány. Nagyobb adományokat e célra adtak: Emke központ 100 korona, helyi Vörös-kereszt egyesület 83 korona 60 fillér, Kisküküllővármegyei takarékpénztár és hitelbank r. t. 50—50, összesen 100 koronát. Nevezettnek neveltetése körüli mozzanatként felemlítem, hogy nevezettet dr. Szőcs Mózes dicsőszentmártoni kórházi főorvos a kulturális és emberbaráti célra való figyelemmel díjtalanul egészségügyileg megvizsgálta, orvosi tanácsokkal látta el, mely eljárásáért a fiók dr. Szőcs Mózes ig. főorvosnak, hazafias köszönetet mondott.

Örvendetes eseményként kell felemlítenem, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur Simon József dicsőszentmártoni lakost, okleveles tanítót, ki annak idején a fiók közbenjárása folytán vétetett fel a kolozsvári állami tanítóképzésbe, melyet kitünő eredménnyel végzett, a fiók-egyesület támogatására és Báró Kemény Ákos főispán ur közbenjárására a domásinai (Krassó-Szörény m.) községi iskolához tanítónak nevezte ki, kinevezési oklevelében különösen felhiva nevezett tanítót ama

magyar nemzeti szempontokból lényeges kötelességére, mely ezen nemzetiséglakta hely tankötelesei-nek a magyar nyelvre való megtanítása tekintetében reá vár.

1908. év június hó 8-án Marosujvárt tartott XXIV-ik Emke- közgyűlésen a fiók előterjesztésére Ősz János pócsfalvi állami tanító 150 korona, Lakatos Mihályné dicsőszentmártoni tanítónő 75 korona jutalomban részesült.

A közgyűlésen a megyei választmányt képviselték: Csató Gábor alispán, Dr. Vitályos Géza radnóthi főszolgabíró, dr. Péterffy István járási orvos és Dr. Szentmiklósy László főispáni titkár.

A választmány az elmúlt év folyamán a központ felhívására mozgalmat indított működése területén a felnőtt magyar analfabéták megtanítása érdekében. A mozgalom vezetésével dr. Szabó Mihály dicsőszentmártoni kir. tanfelügyelő, a fiók egyik alelnöke bizatott meg, ki páratlan ügyszeretettel vette kezébe az ügyet. Kitűnő fáradozásainak eredménye volt, hogy a vármegye 32 községében szerveztettek e tanfolyamok. Nem volnék igazság- szerető, ha a kir. tanfelügyelő ur elismerésre méltó tevékenysége mellett nem emlékezném meg e vármegye érdemes tanítói karáról és a vármegye közigazgatásának vezető egyéneiről is, kiknek oroszlánrészük volt abban, hogy e tanfolyamok a hozzájuk fűzött várakozásoknak megfeleleltek. Ezen tanfolyamok 1909. év tavaszán nyervén befejezést, ezeken összesen 650 tanuló nyert bizonyítványt.

Még egy feljegyzésre igen érdemes mozzanatról kell beszámolnom. Oly eredményről, mely a fiókok szerény életében ritkán fordulhat elő. Dr. Vitályos Géza, a radnóthi járás főszolgabírāja ugyanis alapító tagként beíratta a radnóthi járás mindenkori főszolgabíróját az Emke tagok sorába s ezenkívül 50 rendes tagot gyűjtött az Emke részére. Dr. Vitályos Géza urnak ezen tette nem szorul további elismerésre. Ezen cselekedetével egyszersmindenkorra beíratta nevét azok sorába, kik a magyar közművelődést valódi buzgalommal, önzetlenséggel szolgálják. S ha ehhez hozzávesszük azt a készséges odaadást, fáradságot nem ismerő ügybuzgalmat, melyekkel járása egyes községeinek, különösen a járás székhelyének: Radnóthnak iskola, óvoda, egyáltalán kulturális ügyeit, törekvéseit jelentékeny eredményeket felmutatni tudólag szolgálja: dr. Vitályos Géza csatlakozása az Emkéhez, ezen kulturális intézmény nyereségét kell, hogy jelentse.

Dicsőszentmárton, 1909. május 15-én.

Dr. Szentmiklósy László,
titkár.

VIII. Kalotaszegi kör.

— Székhely: Bánffyhungad. —

Sz. 20—909.

Fájdalmas érzés ujul meg szivemben, midőn a kör működésének adatait egybeállítom, mert a mult évi köri jelentés megtétele után egy hónapra, egyesületünknek alapító tagja s körünknek nagyérdemű elnöke É. Gyarmathy Zsigmond, kir. tanácsos, a Kalotaszegi Takarékpénztár vezérigazgatója, 1848—49-iki honvéd főhadnagy, az itteni kulturális, közigazdasági, társadalmi intézményeknek lelkes vezére, kinek beszédes ajka bölcseséggel, leszűrődött világnézettel, bámulatosan derült humorral tudott régi, nagy, más idők eseményeiről szólni: 1908. május 2-án este, ajkán az utolsó mosolylyal lépte át az élet és halál határát; és ez az egész ember, az utolsó magyar táblabíró, bölcs, humoros aranyfényben lobbant végsőt. Egy pillanat alatt roskadt össze az ő egész nemes egyénisége, mely itt Kalotaszegen már többé nem is egy emberként, hanem valóságos fogalomként élt. Csak természetes, volt az az önkéntelenül nyilvánult általános gyász és részvét, mely temetését oly impozánsná tette s a több ezernyi jelenvolt közt nem vala egysem, aki nem a személyes veszteség érzetével kísérte utolsó útjára. Életrajzát „Érsekujvári Gyarmathy Zsigmond emlékezete“c. füzetben irtam meg.

Körünk tb. elnöke: báró Jósika Samu, Ő Felsége személye körüli volt m. kir. miniszter; alelnökök: Barcsay Domokos nagybirtokos, Szabó Gyula nagybirtokos; titkár: Koleszár Lajos áll. polgári isk. igazgató; jegyző: Ravasz György áll. polg. isk. tanár. Választmányi tagok (a kör területén lakó alapító tagokon kívül): Ignác Károly ref. pap, dr. Albrecht Lajos ügyvéd, Királyi József takarékpénztári pénztárnok, Fekete János áll. isk. tanító, Schweiger Nándor gyógyszerész, Berger Adolf fakereskedő, Löb Ensel fakereskedő.

Emke-iskolák működnek körünk területén: Kissebesen, Magyarókeréken és

Magyar nagyszomboron. Mindezen népiskolákban Emke-népkönyvtárak is vannak. Körünk székhelyén, a bánffyhunyadi állami iskolánál is van egy Emke-népkönyvtár, melyet Fekete János áll. tanító kezel s 59-en használták; könyvkiadás volt mindezt hétfőn este.

Az iskolán kívüli közoktatás terén kifejtett munkásságból kiemelem még az analfabéták tanfolyamait, melyek az Emke erkölcsi és anyagi támogatásával kedvező sikerrel működtek Bánffyhunyadi Kátai István, Damoson Bakcsy Boldizsár áll. isk. tanítók buzgó vezetése mellett. Bánffyhunyadi 23 analfabeta jelentkezett a tanfolyamra, vizsgálatot tett Váró Béni kir. tanfelügyelő elnöklete alatt 11. Damoson 26 analfabeta jelentkezett, kik közül vizsgálatot tett, tanfelügyelői megbízásból Koleszár Lajos gondnoksági elnök vezetése alatt 21.

A bánffyhunyadi Emke-Daloskör 5 év óta áll fenn; tagjainak száma 42, nagyobb részben ref. vallásúak, földmivesek. A munka ez évben lanyhán indult meg, minek oka az itteni ref. kántori lakás ügyében felmerült s váratlanul az Emke-Daloskör egyesületi életébe is betolakodott viszály és áldatlan versengés volt, miközben egy református egyházi énekhar alakitása vettetett fel oly módon, hogy abba az Emke-Daloskör olvadjon be. A terv azonban meghiusult, átlátván ugyanis a Daloskör komolyabb tagjai, hogy az Emke-Daloskör is ugyanazon célzt szolgálja, melyet egy ref. egyházi énekhar tűzne ki feladatául. A viszálykodás enyhültével az egyesületi élet is élénkebb lett s az 1908. nov. 18-iki választmányi és a nov. 29-én tartott közgyűlés után az óhajtott rendes mederbe terelődött és abban haladt Deák Dénes ref. kántor, karnagy vezetése alatt, kinek Czuczsa János és Kátai István áll. isk. tanítók, mint szólamvezetők voltak segítségére.

A Daloskör elnöke Koleszár Lajos igazgató, titkára Koltai Lajos áll. isk. tanító, jegyzője Bács György áll. isk. tanító és Bálint Ferencz földmives, pénztárnoka Buzás Ferencz földmives. A Daloskör készpénz vagyona 120 K 67 f. mely takarékpénztárilag kezeltek. Betanult a Daloskör 28 éneket, melyből vallásos és gyászdal 15, hazafias 8, népdal 5; szerepelt ez évben 2 temetésen, 3 isteniztetelen a ref. templomban és kétszer hazafias ünnepélyen.

Bánffyhunyadi, 1909. szept. 30-án.

Koleszár Lajos,
titkár.

IX. Maros-Tordavármegyei és Maros-Vásárhely sz. kir. városi választmány.

— Székhely: Maros-Vásárhely. —

Sz. 523—909.

Jegyzőkönyv az Emke Maros-Tordavármegyei és Marosvásárhelyi választmányának 1909. aug. hó 28-án tartott Közgyűléséről.

Elnököl Deák Lajos, kir. tanácsos, elnök; a jegyzőkönyvet vezeti Dr. Turnowsky Mór titkár.

1. Elnök megnyitja az ülést és jelenti, hogy sűrű választmányi ülések a dolog természetéből kifolyólag nem tartattak, hanem elnökiileg minden szükséges és felmerült esetben a kellő eljárás és megfelelő intézkedés megtörtént. Így nevezetesen:

a) A finta háza i és jeddi ref. iskolák számára könyvtárak eszközöltettek ki és azok eredményes használatban is vannak;

b) Az unokai ref. iskolaépítés segélyezése ismételtlen ajánltatott és az feltételesen kilátásba és helyeztetett az egyházközség számára; ennek mielőbbi megadását, mivel arra ott rendkívül nagy és jelentős szükség van, e helyen is a legmelegebben ajánljuk;

c) Hasonlóképen ajánljuk a galambodi ref. iskola ily célú legmesszebbmenő megsegítését is;

d) A múlt év őszen és telén elnöki uton a legnagyobb fáradtsággal egybekötött munkásság fejtetett ki, és pedig rendkívül nehéz körülmények között, az analfabéták oktatása érdekében és az sok helyen a tanítók fáradhatlan buzgósága rendjén kielégítő sikerre is vezetett.

Elnöki bejelentések örömmel és köszönettel tudomásul vétetnek.

2. Nagy Sándor pénztáros előterjeszti következő pénztárforgalmi jelentését 1908. január 1-től 1908. december 31-ig. Bevételek: Pénzmaradvány 1907. decz. 31-ről 31 K 80 f. Rendes tagdíjakból 426 K 90 f. Pártoló tagdíjakból 6 K. Kivétel a „Közh. T. P.”-ből (4 tanító jutalmazására) 200 K.

A „K. T. P.”-ben cihelyezett összeg évi kamatja 117 K 63 f. Az „Erd. K. és H. B.”-ban betett összeg kamatja 93 K 84 f. Összes bevétel: 875 K 45 f. Kiadás: Közp. pénztárba küldetett 326 K 17 f. 4 tanítónak jutalom 200 K. Betét a „K. T. P.”-ba 107 K 63 f. Betét az „Erd. K. és H. B.”-ba 93 K 84 f. Névmagyarosításokra bélyeg 24 K. Szolgának 8 K 60 f. Postadíjak 1 K 4 f. Pénzmaradvány 114 K 17 f. Összes kiadás 875 K 45 f. Vagyoni állás 1909 augusztus 28-án: A „Közhasznu Tak. P.”-ban 2251 K 40 f. Az „Erd. Ker. és Hit. B.”-ban 2619 K. 88 f. Összesen 4871 K 28 f.

Pénztárnoki jelentés legnagyobb köszönettel tudomásul vétetik.

3. Nagy Sándor pénztárnok jelenti, hogy 1908. március óta 29 névmagyarosítást eszközölt a mai napig, és jelenleg az eddig általa közvetített névmagyarosítások, melyek mind a vidéki vál. költségére történtek, kerek 300-at, azaz háromszázat tesznek ki.

A pénztárnok úr buzgó eljárása és a tett jelentés örömmel és köszönettel vétetik tudomásul.

4. Elnök javaslatot tesz, hogy a milleniumi alap kamatjából jelenleg rendelkezésre álló összegből a következő négy tanító jutalmaztassék 50—50 koronával: 1. M a k k a i Samu ref. tanító, Koronka; 2. B a r t h a László ref. tanító, Mezőfele, 3. N a g y Károly ref. tanító, Sáromberke, 4. S z a b ó Lajos állami tanító, Szabéd.

A tett javaslat elfogadásával, elnök felkéretik, hogy az illetőket értesitse és utasítsa, hogy az összeget szabályszerűen vegye fel a pénztárunktól.

5. Elnök indítatva érzi magát a most is jelenlévő két változatlan kitartással dolgozó munkatársának, a kikkel az „Erdélyrészi Magyar Közművelődési Egyesület” alapításától kezdve lelkes egyetértésben munkálkodik, a legbensőbb köszönetét és elismerését nyilvánítani, óhajtván, hogy a szent célu egyesületnek újabb huszonötéves ciklusában is még minél tovább dolgozhatnak.

A közgyűlés dr. Turnowsky Mór titkárnak és Nagy Sándor pénztárnoknak az elnök előterjesztéséhez képest a maga részéről is hálás ragaszkodását fejezi ki.

6. Elnöki előterjesztésre a közgyűlés Sándor Kálmán ny. kir. táblai bíró tagtársat, a ki szintén kezdettől fogva a választmánynak egyik buzgó tagja volt, tiszteletbeli alelnökké megválasztja és erről írásban értesíti.

Több tárgy nem lévén, az elnök a közgyűlést bezárja.

Deák Lajos,
elnök.

K. m. f.
Nagy Sándor,
pénztárnok.

Dr. Turnowsky Mór,
titkár.

X. Nagy-Küküllővármegyei választmány.

Sz. 15—1909.

Hivatkozással a 546/909. sz. köriratra, a Nagy-Küküllőmegyei választmányról van szerencsénk jelentésünket a következőkben tisztelettel betérjeszteni:

Az Emke Nagy-Küküllőmegyei választmányának elnöke: S o m o g y i István alispán, a vas-koronarend lovagja; titkára: K o v á c s Bálint állami isk. igazgató; pénztárnoka: F e h é r Imre számtanácsos.

A választmány, mint a segesvári Emke-óvoda felügyelő-bizottsága kezeli az óvoda anyagi ügyeit, végzi az óvoda felügyeletét és azokról a szükséges jelentéseket az Emke Igazgató-választmányához betérjeszti.

Segesvár, 1909. október 7-én.

Somogyi István,
alispán, elnök.

Kovács Bálint,
áll. isk. igazgató, titkár.

XI. Szabvármegyei választmány.

Sz. 546—909.

Fiókválasztmányunk tagjai a múlt 1908. évben, abban a kis körben, avval a csekély erkölcsi és anyagi erővel, a mellyel itt rendelkezhetünk, mindent elkövettek, hogy rendeltetésüknek megfelelően kivatásukat betöltsék.

Fiókválasztmányunk pénztára a nagyszebeni Emke-könyvtár javítására, kibővítésére 200 koronát költött; a központi pénztár fiókunk utján a nagydisznódi m. kir. áll. szövőipari iskola egy növendékét 200 korona segélyben, a nagyszebeni m. kir. állami elemi fiu- és leányiskola növendékeit és a nagyszebeni m. kir. iparos-tanonciskola növendékeit 200—200, összesen 600 korona segélyben részesítette s az elől említett szövőipari iskolánál a f. tanévtől, megyei választmányunk felügyelete alatt egy 400 koronás ösztöndíjat létesített.

Nagyszeben, 1909. szeptember 24-én.

Nagy József,
titkár.

XII. Udvarhelyvármegyei választmány.

— Székhely: Székelyudvarhely. —

Sz. 587—909.

Az udvarhelymegyei és városi választmány elnöke Ugron Ákos főispán, pénztárosa Dózsa Jakab áll. főreáliskolai tanár s titkára alólirott.

A tagok megapadtak s ujakat keresni vajmi nehéz. A politika mindent megnyügöz, nincs érdeklődés, lelkesedés. Tán a jövőben!

Székelyudvarhely, 1909. szeptember 26-án.

Dr. Solymossy Lajos,
titkár.

E) Az intézmények és alkotások köréből.

I. Szakiskola.

1. Független székely földműves iskola.

Sz. 564—909.

A lefolyt 1908—1909-ik tanév alkalmából, melylyel iskolánk életében a 17-ik teljes és a 35-ik félév záródik be, jelentésemet az eddigi szokáshoz hiven két részre — tanügyi és gazdaságra — osztva terjesztem elő.

A tanszemélyzet körében beállott változások: Csegreghy Gyula s.-tanító Bajára helyeztetett át, helyét Mattiassich Sándor g. gyakornok foglalta el s bízott meg a segéd-tanítói teendők ellátásával. Sárosy Lajos g. gyakornok állásából fölmentetvén, helyébe Gyömörey Imre neveztetett ki g. gyakornoknak. Kopniczky Kamill öszt. néptanító az előirt két évet betöltvén, az iskola kötelékéből kilépett, helyébe Péterfy István neveztetett ki öszt. néptanítónak. Jelenlegi tisztviselők: Gáspár József igazgató, Nyárady János s.-tanító, Mattiassich Sándor g. gyakornok s.-tanítói teendőkkel megbizva, Gergely István kertész-tanító, Székely Győző g. gyakornok, Gyömörey Imre g. gyakornok, Péterfy István öszt. néptanító, Dr. Karácsonyi Miklós házi-orvos, Kiss Andor m. kir. állatorvos, mint az állatok gyógykezelője.

Órarend az 1908/9. tanév I-ső téli felében.

Órák	Hétfő		Kedd		Szerda		Csütörtök		Péntek		Szombat		Vasárnap
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	
5—11	Gazdasági-, kertészeti-, szőlészeti- és háziipari munkák napi rendelkezés szerint.												
11—12	Talajism. Gáspár.	Kertészet Gergely.	Talajism. Gáspár.	Berendezés Nyárady.	Talajism. Gáspár.	Berendezés Nyárady.	Talajism. Gáspár.	Szarvasmarha tenyésztés Mattiassich.	Talajism. Gáspár.	Juhtenyésztés Sárosy.	Földrajz Péterfy.	Szarvasmarha tenyésztés Mattiassich.	
12—1	É t k e z é s é s p i h e n é s .												
1—5	Gazdasági-, kertészeti-, szőlészeti- és háziipari munkák napi rendelkezés szerint.												
5—6					Irás olvasás Péterfy.	Kertészet Gergely.					Számtan Székely.	Szarvasmarha tenyésztés Mattiassich.	
6—7	Kertészet Gergely.	Hal- és baromfi-tenyésztés Sárosy.	Számtan Székely.	Kertészet Gergely.	Számtan Székely.	Szarvasmarha tenyésztés Mattiassich.	Kertészet Gergely.	Hal- és baromfi-tenyésztés Sárosy.	Természettan Nyárady.	Beteg állatok ápolása Székely.	Olvásás irás Péterfy.	Berendezés Nyárady.	
7	N a p i r e n d e l k e z é s .												
7—9	Vacsora és csendes foglalkozás a munkateremben.												
Jévahagyatott az 1906. évi október hó 21-én 73970—IV.1. szám alatt kelt miniszteri rendelettel.													

Majortakarítás. Tempiomozás. Pihenés.

Órarend az 1908-9- tanév II-ik (nyári) felében.

Órák	Hétfő		Kedd		Szerda		Csütörtök		Péntek		Szombat		Vasárnap	
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.		
1/25—5	F e l k e l é s .													
5 6	Ügyirálytan Péterfy.	Szőlőmivvelés Gergely.	Hasznos és káros állatok Gyömöre.	Gazd. könyvvezetés Nyárády.	Fate-nyésztés Gergely.	Lóte-nyésztés Mattias-sich.	Fate-nyésztés Gergely.	Méhészet Gáspár.	Ügyirálytan Péterfy.	Sertéste-nyésztés: Mattias-sich.	Fate-nyésztés Gergely.	Gazd. építészet Nyárády.	Majortakarítás. Templomozás. Pihenés.	
6—11	Munka a gazdaságban, kertben napi rendelkezés szerint.													
11—12	Részletes növénytermelés Gáspár.	Sertéste-nyésztés Mattias-sich.	Részletes növénytermelés Gáspár.	Szőlőmivvelés Gergely.	Részletes növénytermelés Gáspár.	Szőlőmivvelés Gergely.	Altállate-nyésztés Mattias-sich.	Gazd. építészet Nyárády.	Részletes növénytermelés Gáspár.	Lóte-nyésztés Mattias-sich.	Hasznos és káros állatok Gyömöre.	Tejkeze-lés Nyárády.		
12-1/22	E b é d é s p i h e n é s .													
1/22—1/28	Munka a gazdaságban, kertben, napi rendelkezés szerint.									1/22—4	Tűzoltói gyakorlat			
										4—5	Altállate-nyésztés Mattias-sich.	Gazd. könyv-vezetés Nyárády.		
										5—6	Számtan Székely.	Selyemhernyóte-nyésztés Gyömöre.		
										6—7	Föld-mérés Székely.	Tanulás.		
1/28—8	R e n d e l k e z é s .													
9	L e f e k v é s .													
Jóváhagyott 1907. február 27-én 19509—IX.—3. szám alatt kelt r. iniszteri rendelettel.														

A tanévet 70 tanulóval kezdtük meg, kik közül 29 haladó, 41 pedig új belépő volt. Évközben kilépett 21, kizárattott 5, a tanév végére maradt 44 tanuló és pedig: 25 II-od éves, 19 I-ső éves; közöttük 1 fizetőhelyes, 32 rendes és 11 rendkívüli ösztöndijas.

Téli iskola ebben az évben sem tartatott, a helyett, mint a multban, rendkívüli ösztöndijas tanulók vétettek fel.

A tanulók elméleti és gyakorlati oktatásáról a földmives iskolákra kötelezővé tett szabályzat utasításait tartottuk be.

A tanulók magaviselete szomorúan nevezetessé tette a 17-ik tanévet iskolánk történetében; személyes bosszúnak esvén áldozatul, korunk divatos betegsége, a sztrájk ütött tanyát kö-zöttük, mely egy hónapra függesztette fel a tanítást. Ennek folyamánya lett a 4 tanuló kizárása. A félrevezetett tanulók zöme azonban föllismerve ballépésüket, a miniszter Öngyméltóságának kegyel-méhez fordult, a ki a bűnbánó, töredelmes vallomást tevő és javulást ígérő tanulók visszavételét engedélyezte, de sőt kegyelmébe fogadta a kizárt tanulókat is, amennyiben megengedte, hogy a csik-szeredai m. kir. földmives iskolánál önköltségükön tanulmányaikat folytathassák.

A lefolyt tanévben az árvafiuk létszáma 20-ra emelkedett fel, kik valamennyien a kolozsvári gyermekmenhelytől vétettek át. Az új belépő csapatot, kik polgári háznál nevel-tettek, tisztességtudás, vallásosság és szorgalom jellemzi, mely a haladó csapatra is javítólag hatott úgy hogy jelentésembe ezuttal az árvákról semmi panaszhangot nem keverhetek. Az árvák — egy-nek kivételével — a mindennapi iskola látogatás kötelezettsége alatt állván, az állami népiskolába já-rattak, a szabadidejüket pedig télen az állattenyésztés körében, nyáron a kertben és gazdaságban töltötték. Különös szeretetet és kedvet mutattak a borjuk, malacok és szamarak körüli foglalkozás-ban, a hol tulnyomóan, mint hetesek felváltva alkalmaztattak. Ha a további évfolyamon is a megkezdett úton haladnak, táplál a remény abban, hogy a mezőgazdasági foglalkozás vérukké válik, s az életbe kilépve is annak szolgálatában maradnak.

Néptanítók részére ebben a tanévben is rendeztetett tanfolyam július hó 19-től augusztus hó 14-ig terjedő időközben. A tanfolyamon, mely iskolánknál a 14-ik volt, 21 néptanító vett részt.

Vándor-előadásokat az iskola tanszemélyzete a tanévben Hunyadvármegye 6 közsé-gében tartott.

Az iskolát látogató vendégek számát a „Vendégekönyv“ 352 sorszámában tünteti fel. Sokan látogatták azonban olyanok is az iskolát, a kik a vendégekönyvbe nem irták be neveiket, ezeket beleszámítva 600-ra tehetjük a látogató vendégeket. Látogatásukkal tisztelték meg iskolánkat: Forster Kálmán, Tervey Imre miniszteri tanácsosok; Sándor József, Lészay Ferenc, báró Kemény József, Polcz Rezső és Sándor János a téli félévi vizsgálat alkalmából, mint ellenőrző, bizottsági tagok, Székely Jenő szolgálattételre a miniszteriumba beosztott földmives iskolai igazgató stb.

Tanulmányozó kirándulók iskolánkat hat ízben keresték fel: A tanulmányi kirándulók száma összesen: 308 pap, tanító, kispap, képezdei tanuló és honvéd altiszt.

Tanácsért ebben az évben is igen számosan keresték fel iskolánkat, mely téren 40 levélváltás történt.

Végzett tanulók elhelyezése tárgyában 196 iktató szám alatt 500 levélváltás történt. Az állásért folyamodó tanulók tulnyomó része elhelyeztetett, sőt a most kilépő tanulók közül is már néhányan ajánlatba hozattak. A végzett tanulókról kevés kivételével, kedvező nyilatkozatok érkeztek be.

Az önkéntes tűzoltó-egylet, Nyárady János s.-tanító főparancsnok vezetése alatt ebben az évben is feladata megoldására készenlétben állott; szerencsére azonban erőpróbára a lefolyt tanévben nem adatott alkalom. Az egylet vagyona: 625 kor. 95 fillér. A tavalyival szemben gyarapodás: 98 kor. 69 fillér, a tanévi szaporulat: 87 kor. 01 fillér.

A „gróf Kun Kocsárd szoboralap“-ra a gyűjtés ebben az évben is folytatott, az alap jelenleg: 695 kor. 64 fillér.

Az árvák felvételével, abból a célból, hogy az életbe kibocsátás alkalmával valamely utraváló adassék; „Árvák segélyalapja“ címen gyűjtés indított; az alap jelenleg: 30 kor. 94 fillér.

* * *

Gazdaságunk: növénytermelés, állattenyésztés, szőlőszet, borászat és kertészeti üzletágakra oszlik.

A növénytermelési ágánál a magtermelésre nem panaszkodhatunk, mert úgy mennyiségileg, mint minőségileg, kevés kivételtől eltekintve, termésünk az országos átlagot jóval túlhaladja. Annál nagyobb az elégtelenségünk a takarmány-termés iránt: széna igen kevés, sarju meg semmi sem termett. A tarló és őszi növények pedig a szárazság miatt fejletlenek maradtak, úgy hogy egyedüli kiegészítő takarmány, a mire támaszkodhatunk a lombtakarmány, melyből vagy 200 szekérrel gyűjtöttünk össze.

A termés nagyságával a lefolyt gazdasági évben kat. holdanként 43·36 q. átlaggal a kender vezetett, melyet a folyó gazdasági évben természetünk először. A többi termények, kevés eltéréssel akkora területen és arányban termeltettek, mint a múlt évben.

A vetőmagtermelés és megnevelés ebben az évben is gondoskodásunk tárgyát képezte; vetőmagot adtunk pénzért és a társintézeteknek könyvileges elszámolás mellett 140·70 q-t.

Állattenyésztésre vonatkozó jelentésemet a folyó évi augusztus hó 31-én talált állatlétszám ismertetésével kezdem, mely szerint volt: Szarvasmarha 220, ló 16, szamár 4, sertés 169, juh 597, lud 226, kacsa 95, tyúk 202, páva 1, házinyúl 79, összesen: 1609 drb.

Szarvasmarha tenyésztésünkben vásárlás folytán a tehénállományt 54 darabra emeltük fölmely számnál — ennyi lévén istállóink befogadó képessége, — megállapodunk. További vásárlásra nem lesz szükség, mivel a kiselejtezteteket, saját tenyésztésünkben besorolandó fiatal állatokkal minden időben pótolhatjuk. A tehenek élősulya augusztus hó végén történt bemázsálás alkalmával volt átlag: 480 kg.; a legnagyobb: 660 kg.; a legkisebb: 400 kg. Egy tehenre esett a gazdasági évben 1320 liter tej, melyből a napi átlag: 4·05 liter.

Lótenyésztésünkben az állomány egy csikóval gyarapodott.

Juhtenyésztésünkben az elhullási százalék ebben az évben 5·3% volt, mely valamivel túlhaladja a tavalyit, de mindazonáltal a megelőző éveinknél jóval kedvezőbb. Haladás állapítható meg a tejtermelésnél is, egy juhra a gazdasági évben 45 liter tej esett, melyből 4·77 kg. sajt készítettett, míg ezzel szemben az előző évben egy juhra csak 31·4 liter tej, 4·64 kg. sajt esett. Nyertünk 460 kg. gyapjút, melyet métermázsánként 140 koronával értékesítettünk.

Sertésenyésztésünket ebben az évben is vészmentesen tartottuk fenn; 26 koca után

143 drb. malacot kaptunk, tehát egy kocára átlag 5·5 malac esett. Az eladásnál kevesebb szerencse kísért, amennyiben átlag 72 fill. ár mellett tudtuk értékesíteni Budapesten.

Baromfitenyésztésünk a késő tavaszodás miatt kevesebb eredményt tudott felmutatni, mint a múlt évben: a keltetőgéphez sem fűződött semmi eredmény.

Nyultenyésztésünkben 8 him- és 28 anya-állattal van folyamatban a tenyésztés. Kiadatott tenyésznyul 62 darab.

A kertészet keretében a faiskola a régi nyomokon halad azzal a különbséggel, hogy az eddigi 60 cm.-es sortávolságot 75 cm.-re emeltük, míg az 50 cm.-es tőtávolságot 40 cm.-re vontuk össze. Ezen újítás által azt célozzuk, hogy a bővebb sortávolság mellett a munkálatok megkönnyíthessenek, ezzel azonban az ugyanazon területen előállítható csemeték száma új beosztásunk szerint sem változik. A folyó év tavaszán kiültettünk: Vadalma csemetét 5400, vadkörte csemetét 3000, myrabolan szilvát 4200, vadcserešnyét 1300, sajmeggyet 1400 és keserű mandulát 1400 darabot. Ezeknek a vadcsemetéknek nagy része (60%) saját tenyésztésünk, míg kisebbik része (40%) más állami kertészetből szereztetett be. A kiültetett vadcsemeték — a körte kivételével — a nyár folyamán be is nemesítettek. Állandó jellegű kertimunkásainkat újabb időben a környék gyümölcsbirtokosai mindinkább igénybe veszik szemzéshez, metszéshez stb. A szaporított nemes gyümölcsfajták sorába felvettük a Fejedelmi almát és a Nagy Cobet meggyet. Tekintetbe véve azonban, hogy a faiskola termékei részben ingyen, részben pedig kedvezményes áron adattak ki; faiskolánk nyers jövedelme csak 1962 kor. és 52 fillért tett ki. Gyümölcs a múlt évi nagy terméshez képest vajmi kevés van. Ez idei alma- és szilvatermés nem is jöhet számba s a körtét és cserešnyét, mely szépen ígérkezett, a május 9-iki fagy megtizedelte, a diótermést egészen megsemmisítette. A múlt év nagy almatermését részben ősszel, részben tavasszal nyers állapotban értékesítettük. A nagybani eladásnál q-nként 10–30 koronás, a kicsiben való eladásnál 20–60 filléres kilogramonkénti árt értünk el. Szilvatermésünknek igen kevés részét értékesítettük nyersen, legnagyobb részt feldolgozva.

A konyha-kertészet okszerűbb tanítása céljából egy félholdnyi minta-konyhakertet létesítettünk, négyes forgóval. Ezt házilag egyszerű vízvezetékekkel szereltük fel úgy, hogy kicsiben még az árasztó öntözés is bemutatható volt. Egyébként a faiskola ugartáblái is konyhakerti növények termelésére használtattak, míg a fontosabb zöldségfélék (hagyma, káposzta, murek, petrezselem) tenyésztésével külterjesen is foglalkoztunk.

Szőlőink felújítását a homoródi szőlőben ez év folyamán egy kat. hold újtelepítéssel folytattuk. Ez idő szerint be van ültetve 2 hold fásoltvánnal és egy hold Rip-port. amerikai vesszővel; helyben való zöldoltás céljaira. A pusztulás alatt álló csigmói szőlő a múlt évben még 64 hl. termést adott. A jövő évre tervbe van véve a homoródi szőlő-terület még hátra levő 2 holdnyi részének amerikai vesszővel való beültetése, valamint a szemléltető oktatás szempontjából a belső kert területén egy kisebbszerű anyatelep, valamint gyökereztető- és oltvány-iskola létesítése.

A méhtenyésztés terén ez évben főleg a családok szaporítását tűztük ki célul, ami sikerült is, mert a múlt ősz folyamán betelelt 7 család részben természetes, részben műrajok útján 13-ra szaporodott. Kísérletképpen a legújabb rendszerű Boczonády kaptárt is bevezettük, mely eddigi tapasztalataink szerint minden tekintetben jól beválik.

A kertészettel kapcsolatban egy 300 □ öles komlós-kertet és egy 40 □ öles gyógynövény-telepet is tartunk fenn.

Erdeinkből e gazdasági évben 1675 m³ tűzfát termeltünk, melyből a szükségletünkön felülmaradt mennyiséget a szanatóriumnak és a kolozsvári m. kir. gazdasági akadémiának — az utóbbinak könyvileg elszámolás mellett — adtuk el.

A vágott és kopár területek befásítását erről az évről a késői kitavaszkodás miatt a jövő évre halasztottuk el.

Jelentésem záradékául vagyok bátor előterjeszteni, hogy az iskola gazdaságának teljes értéke a becslés és a beszerzések szerint 962.377 K 88 fillér, melyből a földbirtok és jogositványok becsértéke: 448.415 K, az erdők fa és talajértéke: 143.147 K. Álló és forgó tőke: 370.815 K 88 fillér. Összesen mint fent: 962.377 K 88 fillér.

Algyógy, 1909. szeptember 19-én.

Gáspár József,
igazgató.

II. Népiskolák.

1. Aranykúti Emke-iskola.

Sz. 135—909.

A jelen — 1908—9. — tanévvel iskolánk életének 9-ik évét nyitottuk meg s ismét örömmel kellett tapasztalnunk azt a haladást, melyet évről-évre felmutathatunk. E haladásnak fényes tanubizonyossága az, hogy közönségünk oláhajku lakossága mindig nagyobb érdeklődéssel és szeretettel fordul iskolánk felé s ez érdeklődést tanulóink létszámának emelkedése mutatja.

A múlt évi 59 tanulóval szemben, a f. isk. évre 73 tanuló iratkozott be, kik közül 50 a mindennapi, 23 pedig az ismétlő iskolába járt.

A mindennapi tankötelesek előhaladásuk szerint, négy osztályba voltak beosztva s közülök 31 fiu és 19 leány volt. Válás szerint volt 31 református, 18 gör. kath. és 1 izr. Anyanyelv szerint 20 magyar és 30 oláh.

Az ismétlő iskolai tanulók közül 10 református és 13 gör. kath.; 11 magyar és 12 oláh.

A beiratás 1—5-ig tartott s a tanítás szept. 20-án kezdődött s a törvényes szünetnapok kivételével az 1909. jun. 15-én megtartott záróvizsgálatig akadálytalanul folyt.

A tanulók egészségi állapota kitünőnek bizonyult s csak elvétve fordultak elő kisebb megbetegedések. 1909. május 24-én dr. Deli József vmegyei tb. főorvos tartott egészségügyi vizsgálatot s végezte az újraoltásokat.

Hivatalos látogatást pedig Pál Ferencz kir. s. tanfelügyelő tartott máj. 15-én, ki a tanulók haladásáról s az isk. rendtartási naplók pontos vezetéséről szerzett meggyőződést.

A f. isk. évben okt. 6-án, nov. 19-én és márcz. 15-én tartottunk hazafias ünnepeket. Nov. 14-én pedig a „fák napja» alkalmából a növendékek 42 darab akáczacsmetét ültettek el.

Gondnokságunk az isk. év folyamán 6 gyűlést tartott, melyben a hatáskörébe utalt ügyekről tanácskozott. Tagjának száma 7, melyből 2 hivatalból, 5 választott tag. Csog Sámuel ref. lelkész gond. tagsága távozásával megszűnt s helyébe Albisi Béla ref. lelkész lépett.

Iskolánk költségvetésének összegét ez évben is a Emke utalta ki. Jóváhagyván a múlt évi számadást a 39-03 K pénztári maradvány leszámításával az iskola fenntartására kiutalta a költségvetés összegeit, V r a n n a y József gondnok kezéhez, ki ez évben bizatott meg a gondnoki teendők ellátásával.

Az iskola évváró vizsgálati június hó 15-én tartottuk meg, mikor az Emke, özv. gróf. D e g e n f e l d S. Gusztávné Öméltósága, M ó s a Attila és D e é s y Albert urak áldozatkészségéből a tanulók között jutalom-könyveket osztottunk ki, kiknek e helyen is elismeréssel kell adoznunk.

Aranykút, 1909. szept 17-én.

Erszényes Lajos,
gondn. elnök.

Vrannay József,
állami-tanító.

2. Csikrakottyási Emke-iskola.

Sz. 568—909.

Az iskola épülete a község telkén van; áll egy tanteremből, egy faskamrából és két szobából. A lakás egészségtelen, lerokkant, nedves és szűk, mivel a tanító részére csak két kis szoba jut. Melléképületek: sütőkonyha faskamrával és egy csűr. A község még ezideig nem gondoskodott a tanítói lakás és tanterem építéséről, habár megvolt állapítva még az 1907-ik évben, hogy tarthatatlan állapotban van.

Az iskola egy tanítós hat osztályu. Tanító változás volt február 14-én: B e n e d e k Ágoston helyébe J a k a b Lajos neveztetett ki.

A tanórák d, e. 8—12-ig, d. u. 2 - 4-ig vannak beosztva, félóránkénti váltakozó foglalkozással. Csütörtökön az általános ismétlő tankötelesek oktattatnak.

Ünnepély tartatott március 15-én, május 1-én a madarak és fák napja. A növendékek létszáma: I. oszt. 6, II. oszt. 9, III. oszt. 7, IV. oszt. 6, V. oszt. 4, VI. oszt. 3 mindennapi és 13 ismétlő tanköteles. Összesen: 48.

Az iskolai év kezdődött szept. 15-én és végződött május 20-án. A tanulók egészsége és viselete az év folyamán kielégítő volt. Az iskolába való járás a nagy távolság és a zord idő miatt

hiányos volt, a mi miatt jó időben a legnagyobb szigorral jártunk el a mulasztókkal szemben. A tantárgyak, tanításuk és a tanterv a miniszteri Tanterv és Utasítás szerint történt. A kir. tanfelügyelő meglátogatta iskolánkat márczius 6-án és mindent rendben talált és mindenben meg volt elégedve, azonban a tanítói lakás és iskola egészségtelenségét határozottan kimondotta.

Az iskola költségvetése a következő: 137 K 30 f. a község által fizetendő hozzájárulás tüzifa, iskolaszolga és vegyes szükségletekre, amelyekből egy részt a község előjárósága előttem indokolatlan okból megtagadott kifizetni, pl. fajárandóság stb.; 30 filléres járulékokból befolyt 11 K 70 f, amely illetékes helyre küldetett. Iskolafenntartói díj 1 tanító után 24 K. Egy tanító fizetése 1000 K, természetbeni lakással és kerttel, továbbá egyéb mellékhelyiségek.

A tanításban állandóan kiemelkedik ezen határszélén és oláh vidéken az erős nemzeti szellem és a tanítás mellett a nevelés is.

Csikgyimesbük-rakottyás, 1909. szept. 20-án.

Jakab Lajos,
Emke-tanító.

3. Kissebesi Emke-iskola.

Sz. 69—1909.

Az 1908—909. isk. tanévben beiratkozott 157 tanuló, 140 mindennapos és 17 ismétlő tanuló. Tanév közben kimaradt 6, meghalt 2 tanuló. Iskolánkat nemcsak a helybeli tanulók látogatják, hanem a szomszéd községbeliek is. Tanulóink $\frac{1}{3}$ része román ajkú.

A helybeli ifjúsággal és a szomszéd községbeli román tanítókkal műkedvelői előadást rendeztünk, mely alkalommal színre került „Piros bugyeláris“ cz. népszínmű. A jövedelmet a már meglévő harmonium alaphoz csatoltuk.

Iskolánk gondnoksága: Barcsay Domokos elnök, Koleszár Lajos ügyvezető elnök, Singer Miksa gondnok, Rácz Pál jegyző, Palocsay Károly, Wutz József, Ekstein Sándor, Szika Ferencz gondnoksági tagok.

Gondnokságunk az isk. év folyamán két ülést tartott, mely alkalommal a következő nagyobb elintézni valók merültek fel: ifjúsági könyvtár kiegészítését kértük, 80—909. szám alatt a pótnépkönyvtár megküldetett; új iskolai kerítést kértünk, 288—909. sz. alatt K 453.28 kiutaltatott s a helyi közbánya igazgatósága hozzájárul e kiadáshoz 200 K-val; az iskola udvarába kut ásását kértük, a központ költségvetést kér; az iskolai ablakok, ajtók, padok, fogasok kijavítását és festését kértük, 503 K 49 fill. e munkálatok eszközésére kiutaltatott. Iskolánk évi rendes kiadása tanítói fizetésen kívül 218 K 6 fillér. Ez évi összes kiadás tanítói fizetésen kívül 1174 K 83 fillér.

Kissebes, 1909. szept. 20-án.

Rácz Pál,
Emke isk. vezető tanító.

4. Magyarnagyzsombori Emke-iskola.

Sz. 22—909.

Az Emke-iskolák 20-ik tanéve volt az 1908—9-dik. Devolt iratkozva rendes tanulónak 58, ismétlőnek 14, így összesen 72 fíu.

A gyermekek hazafias érzületének fejlesztésére iskolai ünnepélyek voltak rendezve: nov. 19-én Erzsébet királyné emlékűnnep. Október 30-án, a fák napján Erzsébet királyné halálának 10-ik évfordulójára emlékfák lettek ültetve 24 tanuló saját otthonában. 1909. febr. 4-én iskolai hangverseny volt rendezve gyermektánczczal egybekötve a harmonium-alapra, 10 korona eredménnyel. Márczius 15-én szini előadással egybekötött ünnepély, mi a harmonium-alapra összehozott 26 korona 10 fillért; április 1-én meg lett tartva a gyermeknap is. A gyűjtés eredménye 16 korona lett, mi a ligának el is lett küldve. A tüdőbetegek részére a nagyobb osztályoktól összegyűlt 1 kor. 78 fillér. Május 2-án a madarak napjára rendezett alkalmi színelőadás a harmonium-alapra összehozott 12 koronát fele részben, a másik rész a nagyalmási Dezső-várhoz rendezett kirándulás költségeire fordított. Kirándulás május 19-én tartatott meg.

Az iskolát május 10-én a kir. tanfelügyelőségtől a segédtanfelügyelő látogatta meg, mely alkalommal az eredménnyel teljesen meg volt elégedve.

A szorgalmas tanulók között könyvek lettek kiosztva, melyet az Emke igazgatóságától kaptak, melyért ezuttal köszönet és hála a jutalmazottak nevében.

Magyarnagyzsombor, 1909. szept. 19-én.

Sombory Lajos,
gondnok.

H. Szántó István,
Emke-tanító.

5. Magyarókereki Emke-iskola.

Sz. 2—909.

A beiratkozás az 1908—9. tanévre kezdődött 1908. év szept. hó 1-én és tartott szept. hó 15-ig. Ez idő alatt beiratkozott 66 mindennapi és 30 ismétlő tanköteles. Vallásra nézve 38. ev. ref., 58 gör. kath., nyelvre nézve 38 magyar, 58 román, illetőségre nézve mind a 96 helybeli.

A tanítás 1903. év szept. hó 15-én vette kezdetét és a rendes szünidők betartásával tartott 1909. év jun. hó 17-ig. A tanulók előmenetele és erkölcsi magaviselete általában jó. Az egészségi állapot kedvező volt. Csak kisebb betegségek fordultak elő.

Az iskolába járás pontosságát iskolaszékünk s ennek közbenjöttével községünk érdemes előljárósága kellő szigorral ellenőrizte.

Tanítványaink hazafias érzésének ápolására 1909. márcz. 15-ikét a tanító vezetésével a szülők jelenlétében, 1909. máj. 9-án „a fák és madarak“ napját ünnepeltük meg.

Az évváró vizsgakor az „Emke“ és dr. Albrecht Lajos gond. elnök ur áldozatkészségéből nagyobb értékű jutalomkönyvet osztottunk ki a jó magaviseletű és szorgalmas növendékek között.

Az iskola évi kiadása a tanítói fizetésen felül 218 K 20 fill., melyhez az „Emke“ központja 153 K 20 fillérral járult.

Magyarókeréken, 1909. évi szept. 20-án.

Keresztes Károly,
Emke-tanító.

6. Vámosudvarhelyi Emke-iskola.

Sz. 53—1909.

A gondnokság, 777—1908. számu 1908. november hó 19-én kelt leirat alapján, 1908. december hó 6-án alakult meg, miről a jegyzőkönyvet 7—1909. sz. alatt 1909. február 19-én felterjesztettük.

E 777—1908. november hó 10-én kelt leirat szerint: elnök dr. Pálffy Ferencz dicsőszentmártoni lakos, ügyvéd; alelnök: Gálffy Sándor küküllőszéplaki lakos, református pap; tagok: Biró Elek, Bocskárdi György, Asztalos Károly és Szász István a Jancsié. Hivatalból: Gecse Gyula tanító, Schreiber Mózes izr. rabbi, Pap János gör. kath. lelkész és Szőcs János falusibiró. A tagok közül Biró Elek községünkben eltávozván, helyébe Gyárfás István (saját kezéhez intézett intézvényben) neveztetett ki.

Költségvetés szerint: Szükséglet 191 kor. 84 fillér; fedezet 99 kor. 60 fillér; hiány 92 kor. 23 fillér, e hiányt az Emke saját pénztárából fedezte.

Beiratkozott mindennapos iskolába járó 51, ismétlőbe 12. A mindennapos iskolába járók közül évközben eltávozás folytán kimaradt 5, levizsgázott tehát 46, megfelelő eredménnyel. Évközben tanusított előmenetel és jó magaviselet jutalmazására kiosztatott az Emke adományából 34 drb., ugyanennyi növendéknek, jutalomkönyv. Mindezekről a jegyzőkönyvet 24—1909. sz. alatt június hó 26-án felterjesztettük.

Itt említjük meg azt is, hogy iskolánkban analfabéta tanfolyam is rendeztetett. Beiratkozott 22, időközben kimaradt 3. A tanfolyamon végig résztvevők bizonyítványt nyertek a kir. tanfelügyelő személyes jelenlétében megtartott dicséretes eredményü vizsgálat után.

Emke népkönyvtárunk jó karban van és számos olvasónak örvend. Dalkörünk, dacára a lakosság változásának — gyakori ki- és beköltözés — népes. Tagjai szorgalmasan látogatják.

Iskolánk ez időben községünkben egyedüli. Hivatásának a nehéz körülmények dacára megfelel, misszióját betölti.

Vámosudvarhely, 1909. szeptember 22-én.

Gálffy Sándor,
gondnoksági alelnök.

Gecse Gyula,
Emke-tanító.

III. Kisdedóvók.

1. Balázsfalvi Emke-óvó.

Sz. 26—1909.

Óvodánk az 1908—9. tanévet szeptember hó 1-én kezdette s ettől kezdve, kivéve a rendes téli szünetet, az oktatás folytonos volt aug. hó 21-ig bezárólag.

Örvendetes jelenségképen említem fel, hogy a kisdedek létszáma évről-évre emelkedik, ami fényes bizonyítéka annak, miszerint bármely kulturális intézmény csakis szakszerű vezetés mellett töltheti be hivatását teljesen s fejlődésével szolgálhatja azt a célt, ami létesítésekor szem előtt lebegett.

A szerény kis magyar óvoda már terjesztgeti szárnyait, már izmos, erős, csak Isten óvja fajunknak ama veleszületett nyavalyájától, hogy a társadalmi békétlenség nehogy véletlenül is érintse ezen gyenge növény fiatal hajtásait, mert ezzel hamar megbénítható az eddigi munka.

Óvodánk eddigi örvendetes fejlődése mellett bizonyít, hogy benne az 1908—9. tanévben 105 kisded nyert foglalkoztatást. Ami szintén bizonyítéka azon kérelmemnek, a mikor már a múlt tanévre a f. bizottság által kérelmeztem egy okleveles dadai állást s az Ig. Választmány ezen kérésünket méltányolva, rendszeresítette is ezen állást.

Mindenesetre első teendő volt a foglalkoztató személyzet kellő számban alkalmazása. Azonban 3 évi gondnokoskodásom ideje alatt sikerült a legnagyobb takarékoság s a bérházak minél jobban értékesítése mellett óvodánkat belsőleg is úgy rendezni be, hogy az most már egy igazi, egészséges, pormentes második otthonuk e kisdedeknek s minél otthoniasabban érzik ott magukat, annál szívesebben is kívánnak ott lenni.

A foglalkoztatás, illetve az elért eredmény bár kielégítő, de még mindig sok kívánni valót kell legyőznünk, a mi természetesen csendes, de folytonos munkát igényel; azonban egyenlő akaratallal ez is könnyen legyőzhető lesz.

A növendékek létszámára való tekintettel egy eddig használaton kívül álló sötét szobát már az 1909—10 tanévre berendeztünk alvó szobának, erről eddig fenforgó okok miatt nem volt lehetséges gondoskodni. Megjegyzem, mindezen átalakítások, berendezések a helyi jövedelemből fedeztetek s a központi pénztárra semminemű megterheléssel nem jártak. Ezen tanévben is helyi gyűjtésből szintén rendeztünk karácsonyfa ünnepélyt, szép sikerrel. Bárha lehetséges lett volna, a már úgy a szülők, mint a kisdedek által megszokott záróünnepélyt is megtartanunk, mert ezen nyilvános ünnepélyek nagy befolyással vannak az óvoda iránti bizalomra s mintegy serkentőleg úgy a szülőkre, mint kisdedekre.

Óvodánknak az 1908—9. tanévi járandósága 2668·83 K volt. Ebből tényleg befolyt 2548·83 kor. s hátralékban maradt 120 kor. Kiadása volt 2359·23 kor. Tehát készpénz maradvány 189·60 kor. és 120 kor. bevételi hátralék.

Balázsfalván, 1909. szeptember 20-án.

Máthé Albert,
Emke-óvodaigazgató.

2. Beszterczi Emke-óvó.

Sz. 567—909.

Az 1907—8. tanévben az Emke-óvót 85 gyermek látogatta. Ezek közül tisztán magyar ajku 35, német és román nyelvű 50 gyermek volt.

A szokásos karácsonyfa ünnepélyt 1907. decz. 22-én tartottuk meg a polg. fiu iskola dísztermében. Az ünnepély: az elnök gróf Lázár Árpád főispán ur, a kir. tanfelügyelőség és a f. ü. bizottság tagjain kívül, nagy és díszes közönség jelenlétében folyt le.

A rendes évzáró ünnepélyt 1908. június 30-án tartottuk meg, hasonló érdeklődés mellett. A gyermekek tiszta magyar kiejtéssel szavaltak és több társas játékot adtak elő a közönség általános tetszése mellett.

A f. b. tagjai: gróf Lázár Árpád főispán ur elnök, dr. Brecher József, Czvajna József, dr. Hajnal Geiza, Eránósz Ferencz, Tergovics Ede és Sebestyén József f. b. jegyző.

Besztercze, 1909. szeptember 16-án.

Özv. Molnár Gézáné,
Emke-óvónő.

3. Ördögkúti Emke-óvó.

Sz. 10—909.

A választmány: K u s z t ó s Gyula elnök, M é s z á r o s Mihály jegyző, B a c z ó Károly, K u s z t ó s Gyuláné, O c h r i n y Józsefné, K r u p p a Antalné vál. tagok.

Óvónő: M o l n á r Ilona, szolg. éve 7; dada: S ü t ő Juliánna, szolg. éve: 19. A növendékek száma 56, 26 fi és 30 nő. Költségvetés: bevétel 1306 korona, kiadás 1306 korona.

Jelen iskolai év folyamán az Emkeiskola- és óvóépítő 30.000 koronás kölcsöne folytán keresztül vitetett az óvóda államosítása, mely valószínűleg 1910. május hóban jut a megvalósulás stádiumába, felmentvén az Emkét minden járadék teherhordozás alól.

Ördögkút, 1909. szeptember 22.

Kusztos Gyula,
f. biz. elnök.

4. Segesvári Emke-óvó.

Sz. 16—1909.

Az 1909—10. tanévére a beiratkozások f. évi szeptember hó 1-én eszközöltettek. Beiratott 80 gyermek; ezekből magyar: 63, német: 14, oláh: 6. Vallás szerint: róm. kath. 29. reform. 25, ág. ev. 11, görög keleti 6, unitárius 9.

Az óvóda évi fentartása 1640 koronába kerül, melyből 1630 koronát az Emke központi pénztára fedez. Ebből fedeztetik az óvónő fizetése, korpótlékan kívül, és az óvóda egyéb szükséglete. Az óvóda 2 tanterem helyisége az állami elemi népiskola épületében van.

Óvónő: U j v á r o s y Anna; igazgató: K o v á c s Bálint állami iskolai igazgató, aki egyuttal az óvóda gondnoka is. Az óvóda felügyeletét a felügyelő bizottság az igazgató által eszközli.

Segesvár, 1909. október 7-én.

Kovács Bálint,
áll. isk. és óvodai igazgató.

5. Vajdahunyadi Emke-óvó.

Sz. 36—909.

F. hó 23-án 546. szám kelt nagybecsű felhívására van szerencsém az itteni Emke-óvó évi pénztári kimutatását az 1907—8. évről azon hozzáadással megküldeni, hogy a jelzett tanévben 86 bejáró gyermek vette igénybe az óvodát. Egyben van szerencsém azt is jelezni, hogy az óvóda felügyelő bizottságát alólirott, mint elnök és B o g s c h Aladár m. k. vasgyári főmérnök, mint gondnok képezi.

Bevétel: Emkének rendes évi segélye 1000 K, Emkének segélye korpótlékra 33 K 33 f., Emkétől óvónő helyettesítésre 100 K, Beiratási díjak 35 10 f., Befolyt óvodíjak (11 óra) 319 K 80 f., Vajdahunyad városának évi segélye 400 K, Vajdahunyadi tak. pénzt. r. t. adománya 75 K, Tőke utáni kamatok (1058.02) 44 K 91 f. Összesen 2008 K 14 f. Kiadás: Óvónő évi fizetése 1200 K, Óvónő korpótléka (V—VIII) 33 K 33 f., Óvónő nyugdíjilletéke 24 K, Óvónő helyettesének díjazása 100 K, Dada évi járandósága 240 K, Kisegítő dada bére 15 K, Kisedóvó-lap előfizetési díja 6 K 10 f., Tanügy szaklap 8 K, Tüzifa, fűrészelés, vágatás és szállítással (28 m³) 146 K 12 f., Különbféle szerek 41 K 88 f., Épület fentartási költsége 42 K 60 f. Összesen 1857 K 3 f.

Vajdahunyad, 1909. szeptember 24-én.

Szentkatolnai Cseh László,
mint az Emke-óvó f. b. elnöke.

F) Függelék.

1. Kenessey Béla ref. püspök beszéde az egyesület 1908. évi marosujvári közgyűlésén.

Mélyen tisztelt közgyűlés! A jelentéssel kapcsolatban legelső sorban arra kívánok reflektálni, hogy minden munkát könnyű bírálattá tenni, könnyű minden munka ellen kifogásokat keresni, egy intenzív, napról-napra kötelességét teljesítő, egyszerű, minden feltűnés nélküli munkát végezni, ez sokkal nagyobb, hogysem az ember komolyan merhessen bírálatot foglalkozni. Az előtt a munka előtt az ember csak tisztelettel adózhatik. Az a jelentés is, amely a közgyűlés előtt fekszik, az Emkének mindennapi hangyaszorgalmu munkájáról tesz tanubizonyságot.

Néhány momentumot említek tehát csak, amelyeket éppen miután méltóztatott az alelnök főtitkár ur úgy aposztrofálni, mint az erdélyrészi legnagyobb magyar egyháznak jelenlevő képviselőjét, magyar nemzeti szempontból a legmegnyugtatóbb tudomásul vehet a közgyűlés.

Kiemelem először is a jelentésnek azt a pontját, amely a vagyon gyarapodásáról tesz tanubizonyságot. Három milliót meghaladó érték az, amelyet az Emke ma már a magáénak mondhat.

A vagyon kezelése kellőleg biztosítva van és részemről, aki bizonyos aggodalommal néztem, mikor a kolozsvári Mezőgazdasági-bank bizonyos nehéz pénzügyi viszonyokba került, örömmel láttam, hogy a bank állami támogatással is megerősítve, maga az Emke is legelől bennhagyta elhelyezett tőkéjét s ezáltal biztosította azt, hogy csendesen és nyugodtan folyjon a lebonyolítás, az ott megzavart pénzügyi viszonyok helyreálljanak. Magának az erdélyi ref. egyházkerületnek is voltak meglehetősen tőkés elhelyezve oda: de az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület előjárásával az intézet immár biztosított fennállását és az ügyek ottani kedvező lebonyolítását megnyugtató tudomásul vehetem.

Örömmel látom az Évi-jelentésből azt is, hogy az új állami iskoláknál az iskolaépítő akció által 48.000 kor. van praeliminálva. Örömmel veszem tudomásul, hogy nem egy felekezeti iskola lábraállítása van kijelölve ezek közt, amelyek a legveszélyeztetettebb nemzetiségi pontokon működnek. Tényleg ott kell megragadni nekünk az alkalmat, oda kell sietnünk, ahol szétszórtan vannak a mi magyarjaink s ügybuzgó tagjaink vannak, akik készek a központot nagy munkájában segíteni.

Kitünő eszmének tartom, melyért az Emkének a legnagyobb mértékben elismerést kellett kifejezni, az internátusok ügyét is, melylyel az idegen nyelvterületek közé szétszórt gyermekeket akarja tanulásuk ideje alatt szellemileg és anyagilag ellátni. E pontnál részemről csak azt emelem ki, hogy az internátusokat úgy kell megalapítani, mint az angol internátusok vannak létesítve. Bátor vagyok a kivitelre nézve ajánlani, hogy azoknak teljesen familiáris alapon kell szerveződniök, nem pedig úgy, ami az Emkénél nincs is, hogy egy tanító rendőrőrmesternek, vagy káplárnak beállítatik, hanem nevelőatyja legyen az, aki vezeti a gyermekeket s úgy tekintik őket, hogy azok reábizott lelkek, akiket nemcsak a földi életre, hanem az örök életre is valláserkölcsileg nevelni kell. Másfelől legnagyobb atyai szeretettel gondoskodik, hogy az idegen nemzet lássa, miképp a magyar szívből szeretet árad, a magyar ajknak minden szava szeretet, minden szem mosolygó, mely a gyermekekre néz; a magyar kéznek minden tapintása, ha erélyes és erős is, de komoly és igazságos. Valaki beszélte egyszer, hogy Indiát az angolok azzal pacifikálták, mert oly kitünő bíróságot állítottak oda, hogy a hindu meg volt győződve, hogy mikor annak a keze alá kerül, feltétlen igazsága lesz. Tehát ethikai erő volt, ami pacifikálta ez embereket.

Ez megvan mibennünk is, mert mi magyarok, magasabb faj vagyunk, Istennek különösen választott és kegyelt népe vagyunk, mely népnek olyan tulajdonságokat adott, amiket ha kitudnánk és kiakarnánk fejteni, akkor bekövetkeznék, hogy egészen új népfajjal ajándékoznánk meg Európát

E lelki és testi fölényben hiában beszélünk hazánkban nemzetiségi kérdésekről, mert itt csak nemzet van, itt még csak ki sem szabad ejteni e szót: nemzetiség (Zajos tetszés.) Egy irtózatos tévedés volt, mikor országos törvényeinkbe is belevitték a nemzetiség kifejezését (Ugy van), hiszen nemzet és csak nemzet vagyunk. Ennek a nemzetnek — én a magam részéről a másik szót sohasem emlegettem — összes erejére feltétlen joga van és meg kell mutatni, hogy csakugyan különbek vagyunk nemcsak jogi és physikai, hanem erkölcsi és szellemi tekintetben is. Takarékosabbak, munkásabbak s olyan erkölcsi alapokon állunk, melyeket ledönteni nem lehet. Igyekezünk mindenütt kifejtetni ezeket az Isten által nekünk adott gazdag tulajdonokat, hogy ne emlitem a külső szépséget, a magyar fajnak külső megjelenésében mutatkozó kiválóságát, mely minden magyart született uri embernek tüntet fel, (Ugy van! Helyes! Tetszés.) s mit csak ki kell tökéletesíteni, az összes belső lelki tulajdonokat együtt. S mint-hogy az internátusokból indultam ki, ott, az iskolánál, a gyermekek lelki és testi gondozásánál kell megkezdeni a belső élet felébresztését és kifejezését.

Az angol nevelésnek van egy eszméje, mely a gentleman szóban foglaltatik. Náluk minden 12 esztendő gimnázista gyermek, az etoni iskolai növendék, azzal az öntudattal lép fel, hogy ő gentleman. Hát a magyarnak nem tudók megadni azt, ami vele született tulajdon, ami éppen neki való? Hiszen közbeszédünk is állandóan jellemzőleg használja: „ez uri ember“, „az uri ember úgy viseli magát“, „úgy gondolkodik“. A magyarban benne van e gondolkodás, még a legszegényebb népfűában is; arisztokratikus vér csorog ereiben, csak ki kell a szép tulajdonokat fejteni. Iparkodjunk az internátusok vezetését olyanokra bízni, kik erre képesek és ehhez irányítva keresni az embereket. Ma, hála Istennek, jó tanító kar áll rendelkezésre, amely nemcsak szakmájabeli tanulását végzi, hanem a lelki műveltség tekintetében is kellő magaslaton áll.

Tovább menve, napjainkban vannak, kik azt hiszik, hogy a modern embernek vallás erkölcsi igazságra nincs szüksége. Ám, ha a világtörténelmet és a nagy nemzetek életét nézzük, megértjük, hogy a nemzetfenntartó erők csak vallás erkölcsi erők lehetnek, mert ezeket akárhol és bármilyen körülmények közt felhasználhatja az ember.

Egy ily további ethikai nevelési momentumnak látom részint az Emkének azon intézkedését, amelylyel nemcsak a népkönyvtárakat támogatja, hanem a katonai otthon létesítését is megkezdette. Nem holland mintára, hanem viszonyunkhoz mérten gondoskodva, hogy az a szegény katona szabad idejében hasznos szórakozást, jólelkű, szerető tanácsadót kapjon, aki ügyes-bajos dolgaiban vezeti, oktatja s levelezéseiben a szülői otthonnal és falujával való jótékony érintkezését előmozdítja. Egészen meglepő és szokatlan gondolat ez is, mely teljes megelégedésünkkel találkozhatik.

Az Évi-jelentésből látják azt is, hogy az Emke a többi nagyobb testvéregyesületekkel egyetértőleg lépéseket tett az erdélyi hitelügy rendezése tekintetében is s felszólította az egyes erdélyi pénzüzeteket, melyekben Emke-betét van, hogy az egyesület kulturális feladataihoz évente bizonyos összegel járuljanak. Ez is helyes intézkedés, mert a pénzügyi életnek sem szabad nélkülözni a hazafűságot.

Fáy Andrásnak nem az volt a célja, midőn az Első Hazai Takarékpénztárt megalapította s ezáltal példát adott a többiekre is, hogy azokban minél busásabb fizetésű igazgatóságokat tartsanak és minél nagyobb osztalékokat adjanak. (Helyes. Ugy van!) Fáy Andrásnak s a nagy Széchenyi-nek más lebegett a szemei előtt, midőn kimondotta, hogy a magyart először vagyonossá, műveltté s végűl szabaddá kell tenni. Nekünk a pénzügyi élet terén is különbeknek kell lennünk, amint előbb kifejtettem. Ámde mit látunk? Amig a Nagyszebeni Földhitelintézet megtudja tenni, hogy a mult évben 64.000 frtot fordított kulturális célra s az Albina és más intézetek megtudják tenni, hogy évente százezreket adnak a művelődés és közgazdasági fejlődés oltárára, addig nálunk egyedűl a kolozsvári Közhasznú Szövetkezet az, mely közcélra is 50—60 K-ás járulékokat ad, mert pénzüzeteinkben általában a földolog a részvényesek zsebeinek megtömése. (Szűnni nem akaró taps és éljenzés.) Tenni kell tehát ezen a téren s nagyon helyes, hogy az alakulóban levő Orsz. Közművelődési Tanácsnak, első értekezletén is, az Emke képviselői által ez ajánltatott figyelmébe s én komolyan kérem, méltóztassanak ujlag is hangsúlyozni, hogy ettől függ a megélhetésünk és megmaradásunk e földön.

Rendkívűl örűlök annak is, hogy a Gyáripárosok egyesületének országos kivándorlási kongresszusán a t. alelnök-fűtitkár ur az amerikai kivándorlás mellett felhívta a figyelmet a romániai kivándorlás ügyére is, amikor rámutatott, hogy a nyugatra való kivándorlásban tapasztalati és műveltségi szempontból esetleg bizonyos előny is rejlik: ellenben a romániai kivándorlás erkölcsi-leg is rontja fajunkat amellet, hogy elsősorban az erdélyrészi magyarságnak zömét, a székelyföldet apasztja

meg. E különbség nagyon fontos s becses dolog, hogy felszólításra a kongresszus egyformán felkarolta a romániai kivándorlás kérdését is.

Az a birtokpolitika, amit a magyarkályáni Emke birtok bérbeadásánál és kezelésénél az egyesület folytat, midőn magyarkézre birta a bérletet még jelentékeny veszteséggel is, szintén igen helyes és a közgyűlés részéről csak elismeréssel találkozhatik. Mindenütt az Emke anyagi erejéhez képest szerezni egy darab földet s a mi embereink, a mi nemzeti céljaink erősítésére fordítani, oly irányzat, amelyet az anyagi erőkhöz és egyébnemű célokhoz képest óhajtanék az Emke gondjaiba tovább is ajánlani.

Még számos pont volna, amit kiemelhetnék: azonban a tárgysorozat bőségénél és az idő előrehaladásánál fogva felszólalásom befejezéséhez sietek. (Halljuk, halljuk!) Nem tudnám hirtelenében megmondani, hogy immár a 24 Emke közgyűlés közül hány volt, amely az Isten házában tartatott? Én e hely jelentőségéből kiindulva, azt óhajtom, hog ez a templom ne csak a közgyűlésnek színhelye legyen, hanem a mai ünnepnek megfelelőleg, tényleg az Emke minden egyes tagját, a vezetőket és vezetetteket az Isten lelke hassa át. Pünkösöd nagy ünnepén nem kívánhatok egyebet, minthogy a haza és nemzet szeretetében is legyünk egyik egy akarattal, és egy akarattal lévén, az áldozatban és a munkásságban sebesen zugó szélnek áradása töltse ki minden szivben, minden lélekben a maga erejét!

Ezek elmondásával részemről az Évi jelentést tudomásul veszem és tudomásulvételre ajánlom a mélyen tisztelt közgyűlésnek is. (Hosszantartó lelkes éljenzés és taps. A püspököt számos oldalról üdvözlük.)

2. Pallós Albert néptanító-jutalom átadó beszéde, az egyesület 1908. évi marosujvári közgyűlésén.

Tisztelt közgyűlés! Az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület által néptanítói jutalmakra hirdetett pályázat feltétele: „A magyarság érdekében nemzetileg veszélyeztetett erdélyi vidékeken való minél hosszabb és eredményesebb népnevelői (tanügyi és társadalmi) működés, okmányokkal és ajánlatokkal igazolva“. Tehát régi nemzeti bűnök továbbterjedésének megakadályozása körül szerzett érdemek megjutalmazása — 18 részre osztott kétezer koronával. És ezt a jutalmazást is az Emke kell végezze; az Emke, melytől ma társadalom és állam egyértelműleg mindent követel, melynek mindent a nyakába szeretnének keríteni, mindenért felelőssé tenni, még a bűnös nembánomságból elhallgatott harangok némaságáért is.

Az idéztem pályázati feltétel egy hangos és kemény vád az egész magyar nemzet ellen és pedig nemcsak a multból származó, hanem a jelenben is még mindig élő és nemzeti életünket kegyetlenül pusztító bűnökért, melyeknek romboló erejét nem egy izben éppen törvényeink védelme alatt, nap-nap után kell látnunk, de a melynek ellensúlyozására sem erkölcsi, sem anyagi elegendő erőnk nincs. Aztán meg a sok egyéb fontos napi kérdés, meg a régi, jól ismert nemzeti vigasz is — Hej, reá érünk arra még! — rövidebb, hosszabb időre el-eltéríti róluk a figyelmet, mignem egy-egy hangosabb jajszó végig nem hasít megint az országon s nem ébreszti fel újból az u. n. honmentőket, kik első tekintetüket megirt csak az Emke felé irányítják s nagy, elképpedt hangon kérdezik: hol az Emke? mit csinál töméntelen vagyonával az Emke? S miután jól kikiabálták magukat, mint akik dolgukat jól végezték, sütkérezve még egy ideig a szóbeli honmentés dicső munkájában, sőt esetleg valamelyes czim alatt még jutalmat is elzsebelve, megint álomra hajtják honmentő gondoktól terhelt fejüket. És míg ez a lármás, fel-felujuló, meg ismét elhaló tülekedés tart, itt, a mi bérczes kis hazánk területén foly az igazi élet és a lelkes, valódi honmentő munka csendben, minden zaj nélkül, azok részéről, kiknek küldetésük a nemzetépitő munka és nem a hangos, feltűnésre számító láрма; foly önzetlenül és szeretettel, meg-megakasztva a „fedezethiány“ könnyed, de gyilkos, sokszor egész nemzedékek életére kiható, kegyetlenül gyilkos szavával.

Mi, kik itt élünk és az erdélyrészi viszonyokat igen jól ismerjük, fájdalommal szemléljük ezt a nemzettipró és gyilkoló nembánomságot, azt a kegyetlenül könnyelmű nemtörődést, melylyel az erdélyi részek kulturális és gazdasági életét évtizedek hosszú sora óta kezelik, mely tény azzal elűtni, hogy az erdélyiek egyebet se tesznek, mint panaszkodnak, nemcsak nem lehet, de nem is szabad; mert higyjék el, közelebb vagyunk a tizenkettedik órához, semhogy csak sejtik is. És nem lehet e kérdés felett napirendre térni azzal se, hogy néhány tanítót megjutalmazunk, vagy tanítói jutalomra, mint egy nagy multu, tekintélyes és vagyonos nemzeti intézmény is teszi, 50 koronákat adunk, miután

ezzel még csak a lelkiismeret fel-felhangzó vádló szavát sem lehet elhallgattatni. Különben kérdezzük meg az itt megjelent tanító barátainkat és más társainkat is, hogy micsoda munka az, melyet ők végeznek és micsoda nehézségek azok, melyekkel nap-nap után meg kell küzdeniök sokszor olyan vidéken, mely a magyar nemzeti kultúrlánczból klszakítva, mint egy sziget áll az éppen napjainkban erősen hullámozó s a kis, magukra hagyott magyar szigetek partjait tervszerűen romboló nemzetiségi tengerben. Nagy és kemény munka az, melyet sok tanító, az itten levők és többi megjutalmazott társaik, még kivétel nélkül, több mint 20 év óta fáradhatatlanul, önmegtagadással és nemes ambícióval végeznek.

Egy pogány, a vele egy tájon élő misszionáriushoz egy alkalommal így szólt: „Én sohasem hallottam a te prédikálásodat, de láttam. Ismerek egy embert, mondja tovább, aki egyidőben szomszédainak réme volt, de amióta a te Jézusod vallását elfogadta, egészen megváltozott. Most szelid, barátságos, rendes, mindenki tiszteli. Ebből látom, hogy igaz amit tanítasz“. A nemzet e derék, becsületes és önzetlen munkásainak tanításait ugyan melyikünk hallotta? Látni azonban láthatja bárki is, hogy tanításuk igaz volt, a magyar nemzet kebelére visszatért 17 csernakeresztúri család magyar szellemű életében és abban a sok-sok magyar munkáséletben, melyet nemzetünknek nemcsak megtartottak, hanem a munkára és erkölcsi életre nevelés által, nemzeti életünk hasznos és értékes tagjaivá is tettek.

Ez az elismerés tehát, (mert elismerés ez és nem jutalom, miután tanítót munkájáért jutalmazni sohasem lehet) melyben az itt megjelent és távol maradt tanító barátaink ez alkalommal részesülnek, a közérdeklődésnek csak halvány megnyilatkozása alapvető és jelentős nemzeti kultúránk iránt. Jelentősnek mondom ezt az alapvető munkát, mivel hitem, hogy jövőnk teljesen attól függ, hogy ez miképp van és miként lesz a jövőben is végrehajtva.

Azt hiszem, a tapasztalat legalább arról tanuskodik, hogy az az érzék, amely a közfigyelmet néha-néha az iskola és annak munkásai felé irányítja, inkább ösztönszerű, mint tudatos. Nemzeti életünk egy vagy más irányba megnyilatkozása ébreszti fel a figyelmet s juttatja eszünkbe, hogy az iskola és annak munkája fontos kérdés, mondhatni, fontos nemzeti életkérdés s akkor készek vagyunk áldozatra is annyira, hogy még 50 koronát sem sajnálunk a nemzet oltárára tenni, csak hogy megmentjük a hazát, helyesebben, hogy lelkiismeretünket, annyira a mennyire, de legalább egy időre, megnyugtassuk. De ha aztán elvonult a baj és elült a veszély, megint csak visszaesünk a régi bűnös nembánomságba s megjelenik ajkunkon az örökül kapott nemzeti vigasz: „Hej, ráérünk arra még!“

A pécsi szabadtanítási kongresszusnak még az első évfordulójához sem jutottunk; tehát jól emlékezhetünk még arra az erős mérkőzésre, a mely két erős fél - a felekezeti irány és a szocialdemokratizmus között lefolyt anélkül, hogy a csataterén akár győztes, akár legyőzött maradt volna. És emlékezhetünk arra az élénk édeklődésre is, melylyel a küzdő felek mérkőzését a nagyközönség kísérte s arra a féltő aggodalomra mely a nemzeti szabadelvűek részéről az egész idő alatt megnyilatkozott, féltve mindkét féltől a küzdelem tulajdonképpeni tárgyát — a néptömeget. Mert tényleg mindkét fél a néptömegért folytatta a küzdelmet. És folytatja ma is, midőn a harci zaj már rég elült s úgy látszik, mintha a kérdés felett már mindenki napiredre tért volna. Ez azonban csak látszat és mi, kik a küzdőfelek egyikéhez sem tartozunk s kik szép hazánk földjén egy erős, szabad és független magyar nemzetet akarunk látni, melynek egyedüli oltára a haza, egyedüli boldogsága — a haza boldogsága, mégis összetett kézzel nézzük a csöndben, de nagy erővel és minden eszköz felhasználásával folyó küzdelmet s azt hisszük, hogy a siker érdekében eleget teszünk, midőn 18, a nemzeti kultúra érdekében kifejtett munkásságban megedzett tanító között 2000 koronát kiosztunk. Megvallom, hogy a most folyó aktus jelentőségét éppen nem a kiosztásra került 2000 koronában látom, hanem egyedül abban, hogy a társadalom figyelme megint az iskola és annak munkásai felé van irányítva. Azok felé az emberek felé, kik a nemzet szegényére, szűkös viszonyok között, de tiszteletreméltó buzgósággal s az ügyhöz méltó lelkesedéssel végzik azt a munkát, amelyre küldvék, amelyből fakad a tiszta és erős nemzeti öntudat s a melyen épül a megingathatatlan magyar nemzeti állam!

Vajha ez az érdeklődés, mely ma, e közgyűlés alkalmából, az iskola és annak munkásai iránt ismételten is megnyilatkozott, a mai ünneppel ne érne véget, hanem állandósulna. Állandósulna igen, de nem a pénzben nyújtott elismerésben, hanem az iskola és munkájának szünet nélkül való támogatásában és pedig úgy hogy a nemzeti kultúra iránti érdeklődésnek ébrentartása mellett, a nemzet minden rétege érezze annak értékét és érezze szükségét, életadó és életfentartó erejét is.

Ebben látom a közművelődési egyesületeknek és ebben az iskolák munkájának is a tulajdon-

képpen célját, melynek előmunkása a tanító, mint a népnevelés kezelője és vezetője, támogatója és megőrzője pedig az egész magyar társadalom, hogy az elhintett magot se a gonosz szomszéd konkolylyal be ne szennyezhesse, se az iskola munkájára leselkedő madarak fel ne szedhessék s a mesterséges nap heve se égethesse ki annak gyenge, még meg sem erősödött gyökerét. A néptömeget a nemzetnek kell megtartanunk, tisztán és érintetlen s gondosan óvnunk annak lelkét a két egymással küzdő fél éppen nem tiszta fegyvereinek még csak érintésétől is! Ezt a nagy, elmondhatjuk, hogy ma már éppen nem könnyű munkát, eredménnyel csak a nemzeti kultúra erejével hajthatjuk végre. Ennek világánál alapozzuk népünk valláserkölcs-i életét, tanítsuk és erősítsük a munkaszeretetben! Ugy vagyok meggyőződve, hogy az Emke közgyűlésének értékét az által emelhetjük és tehetjük emlékévé állandóvá, a kiosztott jutalmakat pedig értékes és dusan kamatozó tőkévé, ha mindnyájan a kultúra harcosaiivá szegődünk; ti, kedves tanító barátaim az iskolában már is azok vagytok, de azok kell legyetek annak falain kívül is; a társadalom többi tagjai meg azon körökben, hová sorsuk rendelte, de mindenki egy czéllal: a nemzeti kultúra diadalra juttatásával és ennek erejével, népünknek — a nemzetnek való megtartásával!

És ti, tanító társaim, lelki szemeitek előtt ezzel a kettős czéllal, tanítsatok csak tovább is lelkiismeretesen, hogy tanításotokat azok is lássák és azok is igaznak találják, akik azt nem hallották.

3. Az Emke üdvözlete az Országos Magyar Iskola-egyesület negyedszázados jubileumán.

Tartotta Sándor József 1909. október 27-én, Budapesten a Vigadó nagytermében, mint az Emke kiküldöttje.

Tisztelt Közgyűlés! A legnagyobb, a legexponáltabb és az ország szivétől legmeszsebb fekvő közművelődési egyesület nevében kell üdvözölnöm az Országos Magyar Iskola-egyesületet. Elvem ugyan, hogy a kulturegyesületek célja dolgozni és nem beszélni. Mégis engedve a közgyűlés elnöksége felhívásának és kiküldetésemnek, a természetes helyzethez alkalmazkodom s úgy cselekszem, mint mikor két testvér hosszú távollét után találkozik. Mit tesznek ezek? Örömmel kérdezősködve, beszélni kezdenek a multról. Én is a kulturegyesületek gyermekkoráról emlékezve, kiemelem, hogy a magyar közművelődési társadalmi mozgalom voltaképpen az itt ülő két férfiú, Rákosi Jenő és Széll Kálmán két fontos lépése nyomán keletkezett. Az előbbi alakította meg az elnyomatás éveiben azt az irodalmi „Kávéforrást“, melynek tagjai először mondják ki, hogy az ország megmagyarosítható és a munkát a fővárossal kell kezdeni. Utóbbi Bosznia okupációja következtében a kir. pénzügyministerségről leköszönve, mintha előre látta volna, hogy az okupációt ellenző osztrák szabadelvű párt bukásával Ausztriában a szlávok kerülnek felül, ami a németiség részéről létrehozta előbb az osztrák, azután a nagy német Schulvereint, s utóbbinak hazánkba nyuló izgatásaira keletkezett a magyar kulturmozgalom. Bánó József, a magyar képviselőház volt alelnöke az első, ki 1881. augusztus 22-én a Magyar Történelmi Társulat eperjesi közgyűlésén felveti a Sárosmegyei magyarságot és népnevelést terjesztő egyesület eszméjét, mit követ 1882. június 3-án a Szatmármegyei Széchenyi Társulat, március 2-án a Temesvári Magyar Nyelvterjesztő Egyesület, azután a Emke, mignem 1882. június 3-án a Budapesti Hirlap „Magyar Schulverein“ feliratu vezércikke az Országos Magyar Iskola-egyesület megalapítására adja meg a jelszót. Így következtek aztán sorba a többi egyesületek is, köztük a legerősebb és leghatalmasabb az Emke, mignem ma már egy társadalmi szervezettel lévén behálózva az ország, a mult évben sikerült ez egyesületek szövetsége gyanánt létrehozni az Országos Közművelődési Tanácsot, mely az eddigi alapozás betetőzése, amire negyedszázad óta törekedett minden egyesület.

Szükség van pedig e szervezetre éppen mai közviszonyaink között, midőn a nemzeti társadalomra úgy látszik a legnagyobb megpróbáltatások várakoznak, amelyek ismét egy táborba kell egyesítsék a hazafiakat. A rendes időkben voltak, akik az ész és voltak, akik a sziv utmutatását követték a közügyek szolgálatában. De nagy eseményeknél a szabadság és egység, valamint a társadalmi jólét nagy gondolataiban mindig találkoztak a labancz és kurucz, a katolikus mint a protestáns, a főur mint a népfia. Ilyenkor elhallgatott az ellentét s csupán az egységes akarat nyilatkozott.

Ez egységes akaratnak pedig nem lehet kiválóbb és jelentősebb jelszava, mint az, amit a tegnapi évforduló napon két emberöltővel ezelőtt Batthyány Lajos gróf, Magyarország első miniszter-

elnöke és távol Aradon Damjanich, a hősök hőse, vértanu haláluk pillanatában utolsó szói: kiejtettek. B a t t h y á n y végső szava volt: „Tűz!“, D a m j a n i c h é: „Nőm!“ Az első nemcsak fizikai tüzet, hanem a hazaszeretet olthatatlan égi lángját is jelenti, mely kell, hogy minden más érzelmet felémésztőleg hassa át kebelünket, a másik pedig a nemzeti nyelvhez ragaszkodást jelzi, melynek megőrzője, letéteményese minden körülmények között a nő. A magyar nő, aki ezer éven át az ország három részre szakadása, a latin hivatalos nyelv, a germanizáció és az elnyomatás daczára is fentartotta a nemzet egységét kifejező honi nyelvet, mely kicsiszolva és kiművelve, alapjában ma is ugyanaz ami ezer év előtt a honfoglaláskor volt.

A magyar közművelődési társadalmi mozgalom e két tényezőre, ugymint a honfiúi és a honleányi érzés fenséges kötelességeire támaszkodik, s történetjék bármi, e kettő minden veszélyből győztesen fogja kivezetni nemzetünket.

Ez érzelmek idézésével üdvözlöm az Országos Magyar Iskola-egyesületet is; köréje kérem a tagok százazreit, küldöm, az Emke nevében egész hittel kiáltva: Fel a zászlóval! A magyar közművelődési és közgazdasági fejlődés javára előre a Mindenható Isten nevében!

4. Gróf Apponyi Albert kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter köszönete az Emkéhez.

Az Emke 1908. évi június hó 8-iki marosujvári közgyűlése sürgönyileg üdvözölte gróf Apponyi Albert kir. vallás- és közoktatásügyi minisztert, ingyenes népoktatási törvényjavaslata alkalmából. A miniszter az üdvözlő sürgönyre a következőleg válaszolt: Méltóságos gróf, Elnök Ur! Az Emke közgyűléséből kelt távirati üdvözlésüket, örömmel vettem. Minthogy pedig nincs biztos tudomásom arról, hogy távirati válaszom Méltóságodnak kézbesített-e, mivel a táviró-hivatal jelentése szerint Méltóságod időközben Kolozsvárra utazott: üdvözlésük viszonzása mellett, ez uton is kifejezem az irányomban tanusított szives figyelemért hálás köszönetemet, azon óhajással, vajha közös hazafias czéljaink mielőbb megvalósulhatnának. További szives támogatásukat a jövőre is bizalommal kérem. Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Budapest, 1908. június hó 10-én.

Gróf Apponyi Albert s. k.

5. Honvédelmi kir. miniszter köszönete a honvédkönyvtárakért.

Sz. 5024—909. Eln.

Az E. M. K. E. Elnökségének — Kolozsvár.

Őszinte örömmel mondtam az egyesületnek, már 110502/1—906. számú átiratommal köszönetet, azon nemes elhatározásáért, hogy valamennyi erdélyi honvéd állomás altiszti olvasó szobája számára könyvtárt ajánlott fel. Most midőn a VI. honvédkerületi parancsnokság jelentéséből arról értesülök, hogy a könyvtárakat aránylag oly rövid idő alatt és oly ritka bőkezűséggel már rendelkezésére bocsájtotta, nem mulaszthatom el, hogy újból hálás köszönetemet ne nyilvánítsam az altiszti olvasószobák ezen buzgó felkarolásáért, melyeknek fejlődését hazafias irányu jeles művekből szakértelemmel összeállított szép könyvtáraknak ily nagy számban való adományozásával oly hathatósan előmozdította.

Jelen átiratomat a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur Ó Nagyméltóságával is közlöm. Budapest, 1908. június 15-én.

A miniszter helyett:

Bolgár s. k.,
államtitkár.

6. Emke hivatalnokok és alkalmazottak fizetés rendezése ügye.

Kivonat az E. M. K. E. Igazgató-választmányának 1909. május hó 12-én tartott üléséről felvett jegyzőkönyvből:

18.

Ellenőr olvassa az Igazgató-tanács folyó évi március 12-én 34. jegyzőkönyvi számú határozata alapján az Emke hivatalnokok és alkalmazottak fizetése rendezése ügyében kiküldött négyes bizottság folyó évi április 29-én tartott üléséről szóló jegyzőkönyvet, melyet az Igazgató-tanács mai napon délelőtt tartott ülésében elfogadott.

A jegyzőkönyv hiteles másolatban teljertartalmulag ezen választmányi jegyzőkönyvhöz csatol-
tatik, az abban foglalt javaslatok a közgyűlés hozzájárulásának fenntartásával egyhangulag határozattá emeltetnek az Igazgató-választmány által.

K. m. f.

Gróf Béli Ákos s. k.,
elnök.

Pallós Albert s. k.,
jegyző.

Jegyzőkönyv. Az Igazgató-tanács 1909. évi március hó 12-én 34. jzkvi számú határozata alapján az Emke hivatalnokok és alkalmazottak fizetés rendezés ügyében kiküldött 4-es bizottság f. évi április hó 29-én tartott üléséről. Jelen voltak: Sándor József t. alelnök-főtitkár, Merza Lajos kir. tanácsos, főpénztáros, Székula Ákos ellenőr, Nagy Károly jegyző.

1.

Bemutattatnak a beérkezett fizetésjavítási kérvények s egyben felolvastatnak az Alapszabályok 29. és 33. §-aiban a hivatalnokokra és alkalmazottakra vonatkozó intézkedések, mely szerint a központi hivatalnokok: irodavezető, pénztári-könyvelő, levéltáros (iktató), pénztári levelező és irodások s az Igazgató-választmány joga van a szükséghez képest ideiglenes alkalmazottakat felvenni. Ezekhez járul az egyesületi szolgálta.

Bizottság kimondja, hogy az 1899. január 12-én megerősített új Alapszabályok előtt szerzett czimbeli jogok figyelembe vételével az állások rendezésénél kizárólag az Alapszabályok intézkedéseit fogja szem előtt tartani s eltekintve a bejött kérvényektől, javaslatában a szükséghez s illetve belátásához képest kiterjed az összes hivatalnokok és alkalmazottak fizetési ügyeire, fenntartván az 1900. évi március hó 12-iki választmányi ülés 44 szám alatt kelet alapvető határozata s azt követőleg mindazon intézkedés, mely a jelen javaslattól eltérést nem mutat.

2.

Iménti pont alapján beható vita után egyhangulag kimondatik hogy:

a) Beregszászy László főkönyvvezető (pénztári könyvelő), mint a pénztári osztály és Molnár István levéltáros, mint a levéltári osztály irodavezetői, folyó évi május hó 1-től 300—300 korona irodavezetői pótlékban részesülnek, hivatalosan megbizatván a 30 §. értelmében az irodavezetői teendők részbeni vitelével.

b) Kecskeméti Endre segédkönyvvezető (pénztári levelező) a néptanítók mintájára megkapja ideiglenesen büntetésből elvont szabályszerű 5-öd éves korpótlékát 1907. július 1-ig visszamenőleg is.

c) Biró Árpád fogalmazó czimmal szolgálatra berendelt Emke-néptanító ötödéves korpótléka az Emke által történt első kinevezéstől, vagyis 1896. szeptember havától számittatik.

d) Szőts Ferencz irnok, rendszeresítésétől, 1905. január hó 1-től öt izben kiszolgáltatható 100—100 K-s ötödéves korpótlékban részesül, a minél nagyobb korpótlékot nem kaphat s lakbére f. évi április hó 1-től 240 koronáról 360 koronára emeltetik.

e) Zágoni Viktor dijnok fizetése f. évi május hó 1-től havi 50 koronáról 60 koronára emeltetik s végül

f) Szabó József Emke szolgálja fizetése szintén f. évi május hó 1-től évi 80 koronával javittatik s a reá vonatkozólag kimondott kegydíj-jogosultság elvileg feleségére is kiterjesztetik. A kegydíj nagyságát esedékességét illetőleg a maga rendjén külön történik határozat.

A bizottság azt véli, hogy az Igazgató-választmány ezen rendezése által megszűnik az Emke-hivatalnokok és alkalmazottak közt az egymással és a legkülönbözőbb más hivatalokkal való folytonos összehasonlítás: ellenben mindenki hálát adva Istennek, hogy a nemzeti társadalom áldozatkészségéből a fizetés, lakbér és nyugdíjbiztosítás ezen fokáig juthattunk, igyekezni fog teljes erejéből az egyesület ügyeinek s ez által a közérdeknek és a jótékony célnak élni.

K. m. f.

Merza Lajos s. k.,
kir. tanácsos, főpénztáros.

Sándor József s. k.,
t. alelnök-főtítkár.

Nagy Károly s. k.,
jegyző.

Szekula Ákos s. k.,
ellenőr, mint a bizottsági ülés jegyzője.

7. A folyó 1909. évi közgyűlés meghívója.

Meghívó.

Az E. M. K. E. f. évi november 17-én (szerdán) d. u. 4 órakor Kolozsvárt a városházán

évi rendes közgyűlését

tartja. A közgyűlésre az alapító és rendes tagokat, valamint az örökös testületek és fiókválasztmányok képviselőit tisztelettel meghívjuk. Vendégeket szívesen látunk.

Kolozsvárt az Igazgató-választmány 1909. szept. 12-én tartott ülése nevében:

Gróf Béldi Ákos,
elnök.

Sándor József,
t. alelnök-főtítkár.

Tárgysorozat:

(Az Alapszabályok 16. §-a értelmében.)

1. Elnöki megnyitó és bizottságok kiküldése.
2. Mult évi közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása.
3. Évi jelentés bemutatása.
4. Néptanítói jutalmak kiosztása.
5. Számvizsgáló bizottság előterjesztése.
6. Netáni indítványok, melyek azonban legalább 8 nappal a közgyűlés előtt az Igazgató-választmányhoz bejelentendők.
7. Elnöki zárószó.

▽ ▽ ▽

TARTALOM.

A) Összefoglalás.....	I—XXX.
B) Részletezés.	
A) A közgyűlés.	
I. Az 1908. évi közgyűlés jegyzőkönyve	3
B) Az Igazgató- választmány.	
a) Tisztikar	11
b) Directorium	11
c) Választmányi tagok	11
d) Tiszteletbeli tagok	12
e) Az Igazgató-választmány üléseit 1908—909-ben látogatták	12
C) Vagyon.	
a) A vagyon növekedése az egyesület létrejötte óta	14
b) Számvizsgálók jelentése. — Utasítás a könyvvezetés számára..	15
c) Mérlegszámla 1908. december hó 31-én	16
d) Eredményszámla 1908. december hó 31-én	18
e) Költségvetés az 1909. január 1-én meglévő készpénz vagyon (alaptőke, algyógyi birtok, stb.) jövedelem alapján a felhasználható bevételek előirányzatával	20
Részletezés az 1909. évi költségvetéshez	22
D) A fiókválasztmányok jelentései.	
I. Alsó-Fehérvármegyei választmány	27
1. Gyulafehérvár sz. kir. városi választmány	27
2. Balázsfalvi vidéki kör	27
3. Marosujvári fiókkör	28
II. Besztercze-Naszódvármegyei választmány	28
III. Brassóvármegyei választmány	28
IV. Csikvármegyei választmány	29
V. Fogarasvármegyei választmány	30
VI. Hunyadvármegyei választmány	30
VII. Kis-Küküllővármegyei választmány	31
VIII. Kalotaszegi kör	32
IX. Maros-Tordavármegyei és Marosvásárhely sz. kir. városi választmány	33
X. Nagy-Küküllővármegyei választmány	34
XI. Szabvármegyei választmány	34
XII. Udvarhelyvármegyei választmány	35
E) Intézmények és alkotások köréből.	
I. Szakiskola.	
1. Algyógyi székely földműves iskola	36
II. Népiskolák.	
1. Aranykúti Emke-iskola	40
2. Csikrakottyási Emke-iskola	40
3. Kissebesi Emke-iskola	41
4. Magyarnagyzsombori Emke-iskola	41
5. Magyarókeréki Emke-iskola	42
6. Vámosudvarhelyi Emke-iskola	42
III. Kisdédővódák.	
1. Balázsfalvi Emke-óvó	43
2. Besztercei Emke-óvó	43
3. Ördögkúti Emke-óvó	44
4. Segesvári Emke-óvó	44
5. Vajdahunyadi Emke-óvó	44
F) Függelék.	
1. Kenessey Béla ref. püspök beszéde az egyesület 1908. évi marosujvári közgyűlésén	45
2. Pallós Albert néptanítói jutalom átadó beszéde az egyesület 1908. évi marosujvári közgyűlésén	47
3. Az Emke üdvözlöte az Országos Magyar Iskola-egyesület negyedszázados jubileumán	49
4. Gróf Apponyi Albert kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter köszönete az Emkéhez	50
5. Honvédelmi kir. miniszter köszönete a honvédkönyvtárakért	50
6. Emke hivatalnokok és alkalmazottak fizetés rendezése ügye	51
7. A folyó 1909. évi közgyűlés meghívója	52

No. 1350-1909

BCU Cluj / Central University Library Cluj